Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ,
БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

„Өөрынгөө түүхэтэй таһаршагүй холбоотой байһанаа саг үргэлжэ мэдэрдэг, мүн өөрынгөө түүхэтэ ёһо заншалнуудһаа бүхы һайн һайхан юумыень абажа, тэрэнээ мүнөөдэрэй баялиг болгожо шададаг арад агууехэ юм".

Л. БРЕЖНЕВ.

...нинай 1921 оной ...ябрин 21-һээ гарана | № 109 (15732) | 1981 оной майн 12, вторник | Сэн 2 мүнгэн.

СОВЕТ АРАДАЙ БААТАРШАЛГА ХЭТЭДЭЭ МҮНХЭ!

Баатар-хото Киевтэ мемориальна комплекс баярай оршон байдалда нээгдэбэ

КИЕВ. (ТАСС). Эсэгэ ...ноо хамгаалгын Агууехэ ...дайнда туйлагдаһан Илал... гэрэл туяа 36 жэлэй ...соо Соведүүдэй оро... гиитүүлжэ байна. Энэ ...лта айхабтар хүндэ хү... тэмсэлдэ туйлагдаһан ...а. Фашизмын хүрин та...һаа Эхэ ороноо, хүн тү...рэлтэнние аршалан абархын ... Ленинэй партяар хү...мүүжүүлэгдэһэн совет арад ... хүндэ хүшэр дайнуу...дай гэнэй удаан үргэлжэл... 1418 үдэрэй харгы за...р дабшаба.

...Илалтын һайндэр хүн бү...й зүрхэ сэдьхэлдэ үнэ... юм. Эхэ оронойнгоо эр...сүлөөгэй, гэрэлтэ һай... байдалай түлөө ами на...алдаһан 20 миллион ...д, басагад тухай ду...лалаар, фронтын шарха ...эгшэд, коммунис об...лэо байгуулхын түлэ ...эн шандаруунһаа, һан...лгануудһаа Эхэ ороноо ...эһэн хүнүүд тухай ду...лалаар тэрэ үнэтэй юм.

...эдэдээ мүнхэ баатаршал... хүндэлэлдэ баяр баяс... үри хүүгэдынь аса...хүшөөнүүдые бодхоо-но. Баатар-хото Киевтэ бүтээгдэһэн «1941 — 1945 онуудай Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай түүхын Украинын гүрэнэй музей» гэһэн мемориальна комплекс эдэнэй дунда хүндэтэй һуури эзэлхэ байна.

Гитлеровскэ фашизмые совет арадай бута сохижо, туйлаһан гайхамшагта Илалта Днепр мүрэнэй үндэр эрье дээрэ металлаар, гранит болон мрамор шулуугаар мүнхэлэгдөө.

Фронт болон тылэй баатарнуудай скульптурна композицинуудай галерей мемориальна комплексые нээнэ. Эгээл урда таладань металлаар шудхагдаһан үгэнүүд яларан харагдана: «Эдэнэй баатаршалга хэтэдээ мүнхэ, эдэнэй нэрэнүүд мартагдашагүй». Галерейһээ талмай хүрэтэр шулуун дэбисхэр табигданхай. Днепо мүрэнние гаталжа ябаһан совет сэрэгшэдэй скульптура гоё һайханаар бүтээгдэнхэй.

20 гектар талмайтай комплексдо музейн байшан, «Алдар солын гал», баатар-хотонуудай аллей, сэрэгэй техникын талмай ородог юм. Суута «катюшанууд», Т-34 түхэлэй таннуud, самолёдууд, Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай үеын буу зэбсэгүүд энэ талмай дээрэ табигданхай.

Һэлмэ болон хуяг дуулгатай Эхэ ороноймнай 62 метр үндэртэй монумент дурасхаалта хүшөөгэй эгээл саада захадань холоһоо тобойжо харагдана. СССР-эй Гүрэнэй герб тэрээн дээрэ зурагданхай. Мемориальна комплексын дэбисхэр һайндэрэйхеэр шэмэглэгдэнхэй. Түбэй талмай дээрэнь — В. И. Ленинэй, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүдэй портредүүд. СССР-эй ба союзна республикануудай тугууд дээдэ аллейдэнь намилзана. Элдэб түрэлэй сэрэгүүдэй сэрэгшэд, комсомол-залуушуулай барилгын отрядуудта хабаадагшад, суворовецууд, пионернүүд зэлэ татан зогсоно. Дайнай ветеранууд, Киевэй ба областиин ажалша коллективүүдэй, партийна, совет, профсоюзай ба комсомолой организацинуудай түлөөлэгшэд түбэй талмай дээрэ сугларанхай.

12 час. Нүхэд Л. И. Брежнев, В. В. Гришин, Г. В. Романов, Д. Ф. Устинов, В. В. Щербицкий гэгшэд трибунада гарана. Баярай митингдэ хабаадагшад нэрьемэ, удаан үргэлжэлһэн альга ташалгаар эдэнние угтаба. Украинын Компартиин ба республикын правительствын хүтэлбэрилэгшэд, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретариин туһалагшад — КПСС-эй ЦК-гай гэшүүд А. М. Александров, Г. Э. Цуканов, КПСС-эй ЦК-гай гэшүүндэ кандидат А. И. Блатов, СССР-эй Обороной министерствын, Дайнай ветерануудай совет комитедэй, баатар-хотонуудай, Украинын областьнуудай делегацинуудай хүтэлбэрилэгшэд, сэрэгэй начальнигууд эндэ байлсаа.

Кремлиин курантнуудай сохихонь Днепр мүрэн дээгүүр холо саагуур соностоно. Баяр ёһололой эхилһэн тухайда соносхоһон фанфаранууд зэдэлнэ.

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, Украинын Компартиин ЦК-гай нэгэдэхи секретарь **В. В. Щербицкий** митингые нээбэ. Тэрэ ингэжэ хэлээ:

— Энэ баяр ёһололто, зүрхэ сэдьхэл хүдэлгэмэ үе сагта манай сэдьхэл гэрэлтэ һайхан, үндэр мэдэрэлээр дүүрэжэ байна. Манай агууехэ Илалтын үдэр бидэ баатар-хото Киевтэ мемориальна комплексые — Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай түүхын Украинын гүрэнэй музейе нээжэ байнабди. Нүхэр Л. И. Брежневэй манай баяр ёһололдо хабаадажа байһандань киевэйхид, Украинын бүхы арад ехээр омогорхон баясана.

Нүхэдүүд, бидэнэртэ бултандамнай хүндэтэй Леонид Ильич Брежневые Украинын газар дээрэ таанадай үмэнэһөө, республикын коммунистнуудай, бүхы ажалшадай үмэнэһөө халуунаар амаршалхыемни зүбшөөгыт.

Асари ехэ хүшөөе нээлгэ, мүнөөдэрэй баяр ёһололдо Танай, хүндэтэ Леонид Ильич, хабаадажа байһан үшөө дайнай жэлнүүдтэ бүгэдэ арадай гаргаһан баатаршалгые мүнхэлхэ тухайда КПСС-эй ЦК-гай, Совет правительствын гаргадаг ехэ анхарал оролдолгын үшөө нэгэ жэшээ, совет хүнүүдые патриотическа, интернациональна талаарнь хүмүүжүүлгын хэрэгтэ саг үргэлжын анхарал оролдолгын хандуулагдажа байдагай үшөө нэгэ гэршэ болоно. Ерэһэнэйтнай түлөө, нэрэ хүндэ болон анхарал оролдолго гаргаһанайтнай түлөө Танда, Леонид Ильич, бүхы украин арадай зүгһөө үнэн зүрхэнэй баяр баясхалан хүргэнэб.

Эдэ үгэнүүдыень суглараашад нэрьемэ альга ташалгаар угтаба.

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүд — СССР-эй обороной министр Д. Ф. Устиновай, КПСС-эй МГК-гай нэгэдэхи секретарь В. В. Гришинэй, партиин Ленинградска обкомой нэгэдэхи секретарь Г. В. Романовай, һайндэртэ хабаадахаяа ерэһэн делегацинуудай, митингдэ сугларһан бүхы хүнүүдэй һайндэртэ хабаадажа байһанайнь түлөө В. В. Щербицкий үнэн зүрхэнһөө баяр баясхалан хүргөө.

Совет Эхэ оронойнгоо түлөө баатарай үхэлөөр унагшадай гэрэлтэ нангин дурасхаалые митингдэ хабаадагшад минута соо дуугай байжа ёһолбо. Хон-жэн байдалда метрономой сохихонь элихэнээр соностоно. Энэнь геройнуудай баатаршалгые хэтэ мүнхэдөө һанажа ябадаг зүрхэнэй сохидол шэнгеэр үзэгдэнэ.

Советскэ Союзай ба Украинын ССР-эй Гүрэнэй гимннүүд зэдэлнэ. Киевтэхи Танигдаагүй солдадай хүүрэй дэргэдэхи хэтэ мүнхын галһаа аһаагдаһан нангин дүлэнтэй факелтай бронетранспортёр дүтэлнэ. Советскэ Союзай хоёр дахин Герой, авиацин генерал-полковник Г. Д. Лавриненков Алдар солын галые носообо.

Залуушуул болон дайнай ветеранууд баглаа сэсэгүүдые «Днепр мүрэнние гаталалгын баатарнууд» гэһэн хүшөөгэй дэргэдэ табижа, манай ороной аха дүү арадуудай эрэлхэг зоритто хүбүүдэй домог суута баатаршалга тухай дурасхаалые хүндэлжэ байһанаа мэдүүлээ.

Элдэб үнгэтэй тугуудаар гоёон шэмэглэгдэһэн катернуудһаа Днепр мүрэнэй уһа руу веногууд табигдаба. Амиды үлэһэн хүнүүдэй. баатарай үхэлөөр унагшадай хүндэлэлдэ корабльнууд салют үгэбэ.

Баатар-хотонууд Москвагай, Ленинградай, Киевэй, Волгоградай, Минскын, Одессын, Севастополиин, Новороссийскын, Тулын, Керчиин, баатар-хэрэм Брестын делегацинуудай түлөөлэгшэд баатар-хотонуудһаа асарагдаһан нангин шоройе Эхэ ороной хүшөөгэй дэргэдэ булаба. Удаань эдэнэр нангин шоройтой капсулануудые баатар-хотонуудай аллейдэ тэбхэрхэн нүхэн соо булажа, мрамор шулуугаар хүшаба.

Украин арадай национальна хубсаһатай хүбүүд басагад сэсэгүүдые табиба,

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ **Л. И. Брежневтэ** үгэ үгтэнэ. Митингдэ хабаадагшад удаан альга ташалгаар Леонид Ильичые амаршалан угтаба.

Нүхэр Л. И. Брежневэй хэлэһэн үгэ

...дэтэ киевэйхид! Манай ...й алдарта баатар-хо...дай хүндэтэ делега...

...дэтэ нүхэд!

...өөдэрэй, ёһотойл бүгэ...дай һайндэртэй — ...үдэртэй дашарам... танда нэн түрүүлэн ...й Центральна Коми... Верховно Соведэй Пре...эй, Совет правитель... үнэн зүрхэнэй баяр ...ыемни зүбшөөгыт. ...ташалга).

... һайндэрые һанаан ... гүн гүнзэгыгөөр ... байгаал. нангин ... болон патриотическа ... омогорхолой мэдэ...ээр тэмдэглэдэггүй нэ... бүлэн, совет бүлэ ма...йлай ехэ орон дотор ...ха. Тиимэ, дайнай да...ээр шэнгээһэн энэ ... бидэндэ бултанда... ...үүн соо дуулагда...ёор, — нюдэнһөө нёл...ожуулһан баяр ха...

... арадай Эсэгэ оро... хамгаалгын Агууехэ дайн ... дурасхаалда зорюу... асари ехэ энэ ме... комплексын эгээл ...ээр нээгдэжэ байһа... ...лэ даа. Дайнай ... эхинһээнь һүүл... ябаһан, Совет Ук... болон тэрэнэй ал... ...нислэл хотые сү... түлөө дайн дэйлэда... хабаадалсаһан нам... ...мүнөөдэрэй бая... ...зүрхэ сэдьхэлы..., ехээр хүдэлгэнэ.

... жэлэй саада тээ ...ороноо хамгаалгын ... дайн эхилээ һэн. На... болоһсн хүнүүд ...ой июниин 22-ой ...рата үдэрые һайн ...ёһотой. Империализ...ы хархис муухай ... — шуһата шу... фашизмын хүсэнүүдэй ...до дайнай гал ду... ...ииг муухайгаар доо... ...ые һанана ёһо... ...нэр өөһэдынгөө эр... ...ые нюдэггүй дай... ...н социализмые ... гэжэ хүсэһэн бай... ...эр капиталай дар... ... ...ие географиин кар... ... үндэһөөрнь үгы ...татай байгаа. Тэдэ... хүн түрэлтэндэ ... соо хэзээды ...а гамгүйгөөр зо... ...харанхы мүнхаг, ... байдал бээлүүлэн тог...лтэй байгаа.

... өөрынгөө харата ...эрхэг түримхэй ... удаан саг соо ... юм. Дэлхэйн хар...нуудай дэмжэлгэ...жэ, тэрэ хадаа түй...сэ суглуулаа һэн. ...союзнигуудтай хам... бүхы Европые ша... Азиин нилээд го...ые эзэлһэн бай... ...й түрэлтэдэ юун... ...сэлтэ хэжэ ша... ...жэ баруун оро... олохон зон һ... ...гаа.

...совет арад фашис ...амда эрид шууд ...ба һэм шуу. Ле... ...ние тойрон нягт...аад, тэрэ хадаа ...оронние, өөрын-гөө эрхэ сүлөөе, өөрынгөө амин шухала нангин зорилгые аршалан хамгаалхаяа жагсан болоо һэн. Совет хүнүүдэй харуулһан эрэлхэг зориг ба баатаршалга дайн байлдаанай ябасые эрид хубилгаһан байна.

Фашизмда эсэргүү тэмсэлдэ бидэ гансаарханаа байгаагүйбди. Эрэлхэг зоригтой нүхэдөө — гитлеровецүүдэй эзэмдэһэн олохон оронуудтахи партизануудые, Эсэргүүсэлтын баатарнуудые бидэ һанажа ябадагбди. Бидэ солдадуудые — гитлеровецүүдтэ эсэргүү нэгэдэлдэ хамжаһан манай союзнигуудые һананабди. Зүгөөр дайнай гол ехэ хүшэр хүндэнь совет хүнэй хүбида тудалдаа гэһэн эли бодо баримтые бидэ мартажа шадахагүйбди.

Эхэ оромнай хорин миллион хүбүүд, басагадаа алдаа һэн. Тэдэнэр заводууд болон полинууд дээрэ ажалай баатарнууд болохо, инженернүүд гү, али эрдэмтэд, поэдүүд гү, али замбуулинай дайдые шэнжэлэгшэд болохо байгаа, тобшоор хэлэхэдэ, хүнүүдэй горитой ехэ зол жаргал байгуулагшад болохо байгаал даа. Зүгөөр хүби заяанайнь ондоо табисууртай байгаа ха юм. Совет хүнүүдэй зол жаргалай түлөө тэдэнэр ами наһата үгэхэ ушартай болоһон. Тэдэнэршье ами наһаяа үгөө. Тэдэнэй өөһэдынь нүхэдэй, тэдэнэй үхи хүүгэдэй болон ашанарай һанаһанаа бэелүүлхын түлөө, хүнүүдэй амгалан ажаһуухын түлөө үгөө бшуу.

Фронт дээрэ дайлалдажа ябахадаа, дайнай геройнууд и н г э ж э мэдэрдэг байгаа: манай аба тададамнай — бүхы орон, бүхы арад байна ха юм. Фронт тыл хоёр нэгэн бүхэли байһан. Дайнай жэлнүүдтэ ажалай вахта дээрэ жагсаһан хүнүүд Илалтые ойртуулхын түлөө үнэхөөрөө хэглэшэгүй юумэ хэлэг байгаа.

Мүнөөдэр бидэнэй нээхээр байгаа асари томо памятник — энэмнай тэдэндэ бүгэдэндэнь — бүхы илагшадта зорюулагдаһан памятник болоно бшуу.

Энэ хадаа Эхэ оронойнгоо оршон мандажа байхын ба зол жаргалайнь түлөө, Европын болон бусад түбинүүдэй арадуудые фашис богоолшолгоһоо абархын түлөө дайлалдаһан хүнүүдэй ашата һайхан дурасхаалай хүндэлэл мүн.

Энэ хадаа тылдэ байгаад, илалтын буу зэбсэг шэрээһэн хүнүүдтэ зорюулагдаһан баяр баясхалангай, гүн гүнзэгы хүндэлэлэй тэмдэг мүн.

Фашизмтай тэмсэһэн, тэрэнние илаһан хүнүүдэй баатаршалга хэтэдээ мүнхэ. Энэ баатаршалгань хэдэн зуун жэлдэ мүнхэрэн байхал. **(Альга ташалга).**

Дайн үни хада дүүрэнхэй. Харин дурасхаалдамнай дайнда унаһан түрэл гаралнуудаймнай, ханинар-лайшалхы нүхэдэймнай дуун абяан, зэдэлнэл. Бидэ тэдэнэй нюур шарайень харанабди, гарнуудыемнай тэдэнэй шангаар адхахыень мэдэрнэбди. Тэдэнэй юун тухай хэлэдэг байһыень, юун тухай тэдээнтэй хамтаараан һанаата болодог байһанаа бидэ һананабди.

Үхэл тэдэнние захирха арга шадалгүй, яахадааб гэхэдэ, тэдэнэр манай улаан зүрхэн соо, манай ажал хэрэгүүд болон туйлалтануудта мүнхэрэн ябана ха юм. Тэдэнэр юрын үдэршье, һайндэртэшье бидэнтэй хамта бшуу. Тэдэнэй һаруул һайхан түхэл шэнжые, тэдэнэй нугаршагүй зан абарише, манай революционно нангин зорилгонуудай илан манлаха байһанда тэдэнэй үнэн сэдьхэлһээ этигэдэг байһые дайнай һүүлээр хүл дээрээ гараһан, ургаһан үетэндэ бидэ эли тодоор харанабди.

Дэлхэйн энэ дайн — һүүлшынхинь гэжэ бидэ, фронтовигууд, тэрэ мартагдашагүй дүшэн табан оной илалтата хабар этигэдэг байгаа бэлэйбди. Манай үхибүүд буугай һомоной тэһэрэлгын нэжэгэнээе, агаарай дохёо үгэлгын хахир шанга хашхараае үшөө хэзээдэшье дуулахагүй бээз, хүнэй шуһан хайшан гээд адхарнаб гэжэ, тэсэхын аргагүй аюултай дүлэн соогуур эсэгынгээ гэрэй хосорхые харахагүй бэзэ гэжэ бидэ этигэлэг байгаабди. Энэ этигэл хэдэ дайсантай хэһэн шиидхэхы тулалдаандамнай хүсэ шэдал нэмэдэг һэн. Манай орон доторхи, мүн түбинүүд дээрэхи олон миллион хүнүүд иигэжэл бодомжолдог байгаа һааб даа. Тэдэнэй найдаһан найдабари мэхэлэгдэжэ болохогүй, мэхэлэгдэхэ ёһогүй. Совет орон тэрэнэй түлөө өөрынгөө арга хүсэн соо али бүхы юумэ хээ, хэжэшье байна.

Совет арад амгалан байдалай аша туһа һайнаар хэрэглэжэ шададаг гэжэ өөрынгөө харуулһан байха. Илалтын һүүлээр манай орон ямар хүсэн түгэлдэр, гоё һайхан болохоб гэжэ фронтовигуудай, мүн дайнай жэлнүүдэй гасалан зоболон соогуур гараһан бүхы хүнүүдэй сэдьхэжэ ябаһан һанаанинь хүсэлдөө.

Танай гоё һайхан Киев, үнэһэн тоброг сооһоо болхооглоһон, хэзээ хэзээнэйхиһээ бүри гоё болоһон баатар-хото — энээндэ болото гэршэнүүдэй нэгэниинь мүн. Совет хүнүүдэй дура зоригоор үнэһэн шандаруу сооһоо бодхоорлоһон тиимэ городууд манда үшөө хэды бии гээшэб. Шэнэ ажабайдалай шэнжэ тэмдэг — манай орон дотор хаа хаанагүй бии. Эдэмнай гэхэдэ, Волго ба Днепр, Енисей ба Ангара дээрэхи хэдэ хэдэн гидростанцинууд, КамАЗ-ай томо томо байшангууд ба һая болотор ойроо хүртэшэгүй байһан дүлии ой тайгые һэтэ гараһан Байгал-Амарай түмэр зам мүн болоно. Эдэмнай гэхэдэ, Тюмениин нефть ба газ, замбуулинай ракетэнүүд ба хүнүүдэй амгалан сагай байдалда хэрэглэгдэдэг атом, болбосон түхэлтэй олон миллион гэрнүүд, шэнэ һургуулинууд, университедүүд ба театрнууд, **хүүгэдэй таатай зохид саадууд мүн болоно.**

Коммунизм байгуулха манай саашанхи хараа зам КПСС-эй XXVI съездын шиидхэбэринүүд соо тодо һонороор хараалагданхай.

Зүгөөр һанаһанаа бодотоор бэелүүлхын түлөөдэ бидэндэ эб найрамдал хэрэгтэй.

Эб найрамдал гэшэмнай юрэл зүнлөө бүтэшэлэг тиимэ аша туһа бэшэ гэжэ уласхоорондын оршондо боложо байгаа үйлэ хэрэгүүд бүри нэтэрүүгээр һануулна. Энэмнай тиимэ бэшэ, тэрэнь гэмшэлтэй. Эб найрамдалда аюул тохёолдуулна, гайтайгаар аюул тохёолдуулна. Эб найрамдалай түлөө тэмсэхэ хэрэгтэй.

Капиталис оронуудай политикые мүнөө тодорхойлогшодой дунда ухаансараар бодомжолдог хүнүүд үсөөн бэшэ бии. Социалис дэлхэйтэй тогтоодог харилсаануудтаа, хүсэндэ найдаха, дайнда найдаха гээшэ манай үе сагта тэнэг ябадал болохо, имагтал гансахан лэ ухаансар арга зам бии — эбэй ёһоор зэргэ оршохо, али алиндаа аша туһатай харилсаа холбоо эрхилхэ гэжэ тэдэнэр ойлгодог юм.

Зүгөөр хараад үзэхэдэ, имагтал хүсэрхэлгын ба бааланхашалгын гүримаар бодомжолжо һураашаһан тиимэ гүрэн түрын ажал ябуулагшад буржуазна дэлхэйдэ бии байна. Тэдэнэр сэрэгэй талаар Советскэ Союзда орходоо булюу хүсэтэй бололгые гол политическэ хараа болоднай гэжэ үнэнтэ дээрээ тоолодог байха юм. Уласхоорондын асуудалнуудые хөөрэлдөө болон али алиндаа аша туһатай хэлсээнүүдые хэжэ шиидхэлгые тэдэнэр хаанаб даа арбадахи һуурида түрижэрхинхэй хаш, теэдшье энээн тухай тэдэнэр даамгайгаар боломжолдог юм гү даа юрэлөө.

Эб найрамдал — энэтнай эгээл шухаланъ бэшэл, эб найрамдалһаа бүри шухалахан юумэн бии гэжэ сэхэ мэдүүлдэг хүнүүд тэдэнэй дунда баһал бии байна.

Таанад, нүхэдүүд, юрэл болоод узыт. Арадуудай, тэрэ тоодо өөһэдынгөө арадуудай хүби заяанда, олон зуугаад миллион хүнүүдэй ажабайдалда иимэ хэтэрмэ муухайгаар хандаха, иимэ убайгүйгөөр зэбүүрхэхэ ябадалые ой ухаанда оруулжа болохомоор аал!

Дай хэхэ хэрэгсэлнүүдэй, хүн зонине олон түмөөрнь хюдаха хэрэгсэлнүүдэй мүнөө тиимэ ехээр дэлгэрһэнинь арсашагүй баримта болонхой, тэдэнние хэрэглэбэл, олохон арадуудай, үнгэржэ ерэхэлээ — мүнөө үеын бүхы соёл болбосоролой ажамидарха тухай асуудал табигдаха жэшээтэй.

Тиимэһээ сэрэгэй балмад ааша гаргаха дуратайшуулай политикада харюугай сохилто үгэхэ, бүгэдэ ниитын эб найрамдал бэхижүүлхын түлөө тэмсэхэ гээшэ мүнөө үедэ хүн түрэлтэнэй өөрынь ажабайдал аршалан хамгаалхаяа, хэдэн мянгаад жэлэй туршада хүнүүдэй байгуулһан **агууехэ, һайн һайхан, үнэтэй сэнтэй бүхы юумые аршалан хамгаалхаяа жагсан** бодохо гэһэн удхатай бшуу.

Аюул тохёолдуулжа, экономическа хашалта гү, али сэрэгэй эзэрхэг түримхэй ябуулга хэжэ, социалис оронуудай хүгжэлтэдэ гү, али национальна эрхэ сүлөөгэй ба социальна үнэн зүб байдалай түлөө арадуудай хэлдэг тэмсэлдэ һаад түбэг ушаруулха гэһэн ямаршье хараа бодолой яшагүй тэнэг байһаниинь эли, энээн тухай би эндэ х э л э н э гүйб. Иимэрхүү арга методууд империалистнуудта аша туһа хүргэхэгүй байхаһаа гадна, тэдээнэй найдаһанда орходоо ташха ондоо үрэ дүн үгэдэг байха юм, гэжэ дэлхэйн хоёрдохи дайн ба тэрэнэй һүүлээр үнгэрһэн гурба хахад арбан жэлнүүд яһалашье эли тодоор харуулаа бшуу. Зүгөөр түүхын хэшээл тэдээндэ бултандань туһа болоогүй гэшэ ха.

Тиигээд Советскэ Союз тушаа хэлэхэ болоо һаа, манай политика тухай худал хуурмагаар хэлэлгые, хардалга болон заналтануудые бидэ түрүүшынхеэ дуулажа байна бэшэбди. Бидэнние айлгахагүйш. Нервэмнай хатуу бүхэ, бидэшни һайн хатуужалга гараһан байхабди. **(Үни улаан үргэлжэлһэн альга ташалга).** Бидэ буу зэбсэг үрлилдэн байжа бүтээхэ хараа бодол баримталдаггүйбди. Бидэ тэрээндэ эсэргүүсэн тэмсэдэгбди. Тэрэнэй үрэбхии эдидэг мүнгэ зөөрине бидэ тад ондоогоор хэрэглэхэ арга олохо һэмли. Хэрбээ бидэнние баалхаха болоо һаань, дай журөөлэдэг империализмын ямаршье хорото аашада бидэ түргэн ба ашаг үрэтэй харюу олохо байхабди. **(Үни улаан үргэлжэлһэн альга ташалга).** Яахадааб гэхэдэ, өөрынгөө ороной, мүн союзнигуудайнгаа аюулгүй байдал хангаха, совет арадта найдамтай эб найрамдал хангаха гээшэ манай түрүүшын, эгээл нангин үялга болоно бшуу. **(Альга ташалга).**

Дайе уридшалан саража болохо юм гэжэ дайнай һүүлээрхи жэлнүүдэй дүй дүршэл этигүүлэн харуулна. Гурба хахад арбан жэлнүүдэй турша соо ямар аюулнууд тохёолдоогүйб даа! «Хүйтэн дайн» болоо һэн. Аюултай үе сагууд, бүришье, сэхынь хэлэхэдэ, дээдэ туйлдаа хүрэһэн аюул үзэгдэһэн юм. Зүгөөр империалистнууд хүн түрэлтэнние оборгүй нүхэ руу түлхин оруулжа шадаагүй һэм шуу.

Бидэ өөһэдынгөө хэм хэмжүүрээр, өөһэдынгөө политикаар уласхоорондын байдалда нүлөөлжэ, тэрэнние шахардуу шанга бэшэ болгожо шадаһан байнабди. Уласхоорондын харилсаанууд бүхэли арбан жэлэй үедэ түгшүүрилтэ байдал һуларуулгын тэмдэг доро хүгжэһэн байна. Энэ хадаа далаад онуудай эгээл үнэтэй һайн туйлалта мүн. Энэ хадаа Советскэ Союзай, социализмын аха дүү оронуудай, мүнөө үеын ушар байдалые зүбөөр ойлгодог бүхы **хүсэнүүдэй хамтааран гар**гаһан нэтэрүү шанга хүсэлэл оролдолгын үрэ дүн мүн.

Айдаһаа хүрэлгэ ба һэжэглэл, худал үгэ ба үзэн ядалга — эдэл даа эб найрамдалай муугай муу дайсад. Уласхоорондын түгшүүрилтэ байдал улам шангадхаһан, империалис хархис этэгээдүүд элээхэнинел нэбтэрүүлэн дэлгэрүүлнэ ха юм.

Мүнөөнэй оршон байдалда хэзээ хэзээнэйхиһээ болгоомжотой байха, зүбөөр сэгнэхэ, тэрээнтэй хамта үгэеэ ойлголсолгын аша туһада, уласхоорондын этигэлсэлгын аша туһада үнэн сэхэ, зоримгой хүсэлэл оролдолго гаргаха хэрэгтэй.

Нүхэдүүд! Эб найрамдал Советскэ Союзай уласхоорондын политикын үндэр дээдэ зорилго мүн гэжэ КПСС-эй һая болоһон съезд батадхан харуулаа һэн. Съездын дэбжүүлһэн үргэн олон үүсхэлнүүдые хүнүүд 80-яад онуудта бэелүүлэгдэхэ Эб найрамдалай программа гээд нэрлээ бэлэй. Шэнэ дайнай номнолшодой баримталдаг аюултай һанаашалгануудта эсэргүү тэмсэлдэ, бата бэхи эб найрамдалай түлөө тэмсэлдэ манай талада бүхы дэлхэйн арадууд байдаг гэжэ бидэ һайн мэдэнэбди! **(Альга ташалга).**

Программые дэбжүүлгэ — энэмнай ажал хэрэгэй эсэс бэшэ, харин эхиниинь гээшэ ааб даа. Бүхы хүдэлмэри, бүхы тэмсэл үшөө урдамнай хүлеэжэ байна. Эб найрамдал бэхижүүлхэ хэрэгтэ бидэ онсо эрхэтэй байхые хүсэнэгүйбди. Бидэ үргэн ехээр һанамжаяа абалсалгын түлөөбди, бүтэмжэтэй, һайн ямаршье үзэл бодол манай талаһаа ходоодоо ойлгоглохо байха.

Хэлсээнүүдэй хаанашье хэгдээ һаань, ямаршье асуудалда зорюулагдаа һаань, бидэ эб найрамдалай ба эбэй ёһоор харилсалгын аша туһа тон түрүүн табидаг байнабди, саашадаашье табихабди.

Империалистнуудай байгуулдаг кризисүүдые, сэрэгэй зүрилдөөтэ гуламтануудые усадхахын түлөө, соносхогдоһон гү, али соносхогдоогүй дайнуудые болюулхын түлөө тэмсэлэг байгаабди, саашадаашье тэмсэхэбди.

Уласхоорондын байдал муу гү, али һайн байжа болохо, зүгөөр зүб замһаа хадуурхагүй гээшэ тон шухала байна. Шахардуу шанга байдалай хурсадаһые бага болгохын, түгшүүрилые һуларуулһан байдал хангахын, тэрэнние дам саашадань хүгжөөхын түлөө бидэ нэтэрүү шангаар хүдэлхэ байнабди. Энэ — гол шухала асуудал мүн.

Манай һанаан сэдьхэл сэхэ сэбэр, арюун һайхан. Манай хүсэ шадал агууехэ. Зүгөөр тэрэнние бидэ арадуудта хоро хохидол ушаруулхаар хэзээдэшье хэрэглэхэгүйбди. Тэрэ хадаа эб найрамдалай хэрэгтэ алба хэдэг, саашадаашье алба хэхэ. **(Үни удаан үргэлжэлһэн альга ташалга).**

Бусад гүрэнүүдэй эрхэ сүлөө ба аюулгүй байдал — энэ хадаа манай өөһэдымнай эрхэ сүлөөгэй ба аюулгүй байдалай горитой ехэ эрхэ нүхэсэл мүн. Тэрээн шэнги манай эрхэ сүлөө ба аюулгүй байдал — энэ хадаа бусад оронуудай эрхэ сүлөөтэйгөөр, бээ даагаад хүгжэхэ шухала эрхэ нүхэсэл мүн.

Өөрынгөө түүхэтэй таһаршагүй холбоотой байһанаа саг үргэлжэ мэдэрдэг, мүн өөрынгөө түүхэтэ ёһо заншалнуудһаа бүхы һайн һайхан юумыень абажа, тэрэнээ мүнөөдэрэй баялиг болгожо шададаг арад агууехэ юм. Гайхамшаг энэ шэнжэ шанар совет арадта дүүрэн хэмжээгээр бии. Тиигээдшье энэ мемориалые нээлгэ — тэрээндэ үшөө нэгэ гэршэ мүн болоно. **(Альга ташалга).**

Днепрэй эгсэ үндэр эрье дээгүүр үндын бодоһон асари ехэ энэ дурасхаалта комплекс бүхы совет хүнүүдтэ үнэтэй хайратай байха гэжэ батаар этигэнэб. Тэрэ хадаа үхэлые ажабайдалай илаһанай, хиирэлгэ тэнэлгые оюун ухаанай, хорото муу ябадалые энхэргэн, һайхан юумэнэй илаһанай һүлдэ тэмдэг хододоо байхал. **(Үни удаан үргэлжэлһэн альга ташалга).**

Совет арадта, баатар-арадта, илагша-арадта алдар соло! **(Нэрьемэ, үни удаан үргэлжэлһэн альга ташалга).**

Газар дэлхэй дээрэ эб найрамдал илан мандаг лэ! **(Нэрьемэ, үни удаан үргэлжэлһэн альга ташалга).**

* * *

Нүхэр Л. И. Брежневэй хэлэһэн үгэ ехэ анхаралтайгаар шагнагдажа, нэрьемэ удаан альга ташалгаар нэгэнтэ бэшэ угтагдаһан байгаа.

«Донецкуголь» гэжэ үйлэдбэриин нэгэдэлэй «Октябрьское» шахтоуправлениин проходчигуудай бригадир, Социалис Ажалай Герой **Д. А. Куропятник**, Киево-Святошинско районой «Шпитьковский» совхозой машинаар үнеэдые һаалгын оператор, СССР-эй Гүрэнэй шангай лауреат, Социалис Ажалай Герой **А. П. Сологуб**, СССР-эй обороной министрэй орлогшо, Советскэ Союзай Маршал **К. С. Москаленко**, Дайнай ветерануудай совет комитедэй түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо, УССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй дэргэдэхи Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай урдын партизануудай хэрэгүүдые эрхилдэг комиссиин түрүүлэгшэ, Советкэ Союзай хоёр дахин Герой **А. Ф. Федоров**, Улаан тугта Киевскэ сэрэгэй округой лейтенант **А. Л. Цибизов** гэгшэд митингдэ хабаадагшадта хандажа, үгэ хэлэбэ.

Удаань **В. В. Щербицкий** үгэ хэлэбэ. Тэрэ ингэжэ хэлээ: Үнгэрһэн дайн тухай Танай, Леонид Ильич, һанал бодол газар дэлхэй дээрэ эб найрамдал хангаха тухай анхарал оролдолгоор нэбтэрэнхэй, бүхы совет хүнүүдэй һанал бодолые, хүсэл эрмэлзэлые элирхэйлэн гэршэлнэ. Илалтын бодото үнэ сэнгые һайн мэдэхэ хүнэй, эб найрамдалай аша туһада хэһэн асари ехэ хүдэлмэриинь түрүү үзэлтэй бүхы хүн түрэлтэнэй зүгһөө үнэн зүрхэнэй баяр баясхаланда, гүнзэгы ехэ нэрэ хүндэдэ хүртэһэн хүнэй ингэжэ хэлэһэниинь һүлдэтэйл.

Манай парти болон Совет гүрэнэй гадаадын политикын һайн һайхан уг зорилгонууд Танай хэлэһэн үгэ соо тодо хурсаар харуулагдана, дэлхэйн үнэн сэхэ бүхы хүнүүдэй һайшаалда хүртэхэ байһаниинь элитэ.

Украинын Компартиин ЦК-гай, Украинын ССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй ба Министрнүүдэй Соведэй үмэнэһөө В. В. Щербицкий архитекторнүүдтэ, скульпторнуудта, уран зураашадта, проект табигшадта, барилгашадта, хабсаргагшадта — мемориальна комплексые бодхоолгодо хүбитаяа оруулһан бүхы хүнүүдтэ үнэн зүрхэнһөө баяр баясхалан хүргэбэ.

Дайнай һүүлэй жэлнүүдтэ Украинын ажабайдалда үндэһэн хубилалтанууд болоо гэжэ тэрэ тэмдэглээ. Эдэ бүгэдэ социализмын булюу байһанай, арадуудай аха дүү хани барисаанай хүсэн түгэс байһанай ашаар, ленинскэ партиин шалгагдамал хүтэлбэриин ашаар туйлагдаа.

Баярай митинг хаагдаһан дээрэ соносхогдобо. СССР-эй ба Украинын ССР-эй Гүрэнэй гимннүүд зэдэлнэ. Артиллериин зургаа дахин буудалгаар салют үгтэбэ.

Днепр мүрэн дээрэхи огторгойе һайндэрэй олон янзын үнгэтэй фейерверк бүрхөөгөө.

Сэрэгэй оркестрэй аялга хүгжэм доро дайнай ветеранууд, суворовецууд-барабанщигууд, гурбан түрэлэй сэрэгүүдэй сэрэгшэд — ябаган сэрэгшэд, лётчигууд, морягууд зэлэ татан алхалалдаһаар трибунын урдуур үнгэрбэ.

Леонид Ильич Брежнев музейн үүдэнэй дэргэдэ улаан лентэ хайшалжа, митингдэ хабаадагшад экспозицинуудые хаража эхилбэ.

Дурасхаалай хүшөө нээлгэдэ зорюулагдаһан баяр ёһолол тухай дурасхаал болгожо, Е. В. Вучетичэй «Һэлмээ анзаһан болгожо шэрээе» гэһэн бронзо скульптурые Леонид Ильич музейдэ бэлэг болгон баряа.

КПСС ба Совет гүрэнние толгойлогшо хүндэтэ айлшадай дэбтэртэ ингэжэ бэшэбэ:

«Киев хотодо бодхоогдоһон «1941—1945 онуудай Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай түүхын Украинын гүрэнэй музей» гэжэ гайхамшагта мемориальна комплексые зүрхэ сэдьхэлээ хүдэлгэн харабаб. Тэрэнние бүтээгшэдтэ ехэ баяр баясхалан хүргэнэб. Агууехэ Илалта туйлаһан хүнүүдтэ тэрэ хэтэ мүнхын хүшөө болог лэ. Амгалан байдал хадаа дэлхэй дээрэхи эгээл ехэ баялиг болоно гээд хүнүүдтэ хододоо һануулжа байг лэ. Эб найрамдалые бүхы хүсөөрөө сахиха, бэхижүүлхэ хэрэгтэй».

ПАРТИЙНА АЖАБАЙДАЛ

КОММУНИСТНУУДЫЕ ЭДЭБХИЖҮҮЛХЭ ЗОРИЛГОТОЙГООР

Партийна организациин ажал ябуулгада коммунистнуудые хабаадуулха, тэдэнние эдэбхи үүсхэлтэйгээр хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ партийна даабари эгээл нүлөөлхы арга нүхэсэлнүүдэй нэгэн болоно. Партийна бүхы худэлмэриин ямар нэгэн тодорхой, багахан хубиие бэе дээрээ даажа ябаһан коммунист партийна сэрэгшэб гэжэ өөрыгөө нэрлэжэ ябаха эрхэтэй. Партийцууд өөрынгөө политическэ эдэбхи үүсхэлээр, үзэл сурталай нүлөөгөөр, өөрынгөө жэшээгээр, даажа абаһан даабариина харюусалга ехэтэйгээр дүүргэдэгээрээ олоной дунда нэрэ хүндэеэ бэхижүүлнэ бшуу.

Манай Аршаанай территориальна партийна организацида 50 коммунист тоологдоно. Парторганизаци коммунист бүхэнөө ниитын ажабайдалда эдэбхитэйгээр хабаадуулхые оролдоно. Бултанайнь һанаанда таарамаар даабари олдоод лэ байдаг. Олонхи коммунистнуудынай пропагандистнууд, политинформаторнууд, агитаторнууд болон лекторнууд юм. Мүн зарим коммунистнууд партийна бүлэгүүдые толгойлно, ханын хэблэлэй худэлмэриин, харуулан ойлгуулха агитациин байдалай түлөө харюусана, залуушуулые һурган хүмүүжүүлнэ.

Мүн олонхи коммунистнуудынай ниитын эмхинүүдтэ, жэшээлхэдэ, профсоюзай болон комсомолой организацинуудта, арадай хиналтын бүлэгүүд болон постнуудта, эхэнэрнүүдэй советдэ, нүхэдэй сүүдтэ, дайнай болон ажалай ветерануудай советдэ, арадай һайн дуранай дружинануудта гол уялгануудые дүүргэнэ. Коммунистнуудай дунда депутадууд олон. Тэдэнэр эдэбхи үүсхэлтэйгээр ажаллажа, даалгагдаһан даабаринуудаа эрхэ бэшэ, саг болзор соонь дүүргэнэ.

Парторганизацимнай 36 коммунист саг үргэлжын, бэшэмнай саг зуурын партийна даабаритай. Эдэмнай үндэр наһатай болоһон партиин гэшүүд. Коммунистнууд А. В. Герасимов, С. Н. Павлов, В. Б. Тулаева, Н. С. Бочкин, К. С. Батороев, С. Б. Бухатеев, Л. М. Хорёнов, Л. И. Сонголова, С. Б. Цыренова, Е. Б. Доржиева, В. С. Бузаев, В. А. Серебренников болон бусад партийна даабарияа тон һайнаар саг соонь дүүргэдэг, эдэбхитэй коммунистнууд юм.

Коммунистнуудта партийна даабари үгэхэдөө хүн бүхэнэй шадабари, һургуули хараада абтадаг юм. Тиихэдэ мүн хүн бүхэнэй һанаанда таараха даабари үгэхые оролдонобди. Хүн дуратай юумэеэ хэзээдэшье һайнаар, саг болзор соонь дүүргэдэг шуу. Коммунистнууд К. С. Батороев, А. В. Герасимов, В. Б. Тулаева, Е. Е. Андриевская гэгшэд партийна уялгаяа тон харюусалгатайгаар дүүргэдэг, ниитэ-политическэ болон хүмүүжүүлгын ехэ худэлмэри ябуулдаг. Эндэһээл улам жалан тэдэнэй ажалладаг коллективүүд һайн амжалтануудые туйлана.

Манай «Аршаан» курорт амаралгын болон эмнэлгын газар һэн туладань хүн зониие хангаха хэрэгтэ онсо анхарал хандуулагдана. Коллектив бүхэндэ, жэшээлхэдэ, курортын болон яһанай-туберкулёзно санаториин эмнэлгын газарнуудта, столово, магазинуудта, клуб болон библиотекэнүүдтэ, ажаһуудалай хэрэглэмжые хангалгын байшанда, автовокзалда ажаллажа байдаг коммунистнуудынай энэ талаар онсо даабаритай байха.

Партиин ветеранууд С. Б. Бухатеев, Н. С. Бочкин, Б. Г. Эглин, И. Д. Лобашин гэгшэд үндэр наһатай болоошье һаа, партийна организациин ажал ябуулгада эдэбхитэйгээр хабаадажа, баян дүй дүршэлөө залуу коммунистнуудта дамжуулан үгэдэг байна. Тэдэнэр партийна даабарияа яажа дүүргэхэ тухайнь зүбшөөл, заабари үгэдэг, коммунистнуудай суглаанда бэлдэхэ, үнгэргэхые һургадаг. Тиихэдэ тэдэнэр партбюрогой заседаани дээрэ залуу коммунистнуудай партийна даабарияа хэр дүүргэжэ байһые зүбшэн хэлсэдэг юм.

Үнинэй коммунистнуудай жэшээгээр партийна даабаридаа харюусалгатайгаар хандадаг залуу коммунистнууд тухай хэдэн үгэ хэлэлтэй. Партиин гэшүүндэ һая абтаһан Л. И. Сонголова парторганизациингаа бюрогой гэшүүн байха зуураа, Аршаанай сельскэ Соведэй арадай хиналтын гол бүлэгые толгойлно. Тус бүлэгөөрхид саг үргэлжэ шалтагаануудые эмхидхэжэ, дутуу дунданнуудые элирүүлжэ, дары усадхаха эрилтэнүүдые табижа байдаг. Парторганизациин секретариин орлогшо В. С. Бузаев тосхоной нүхэдэй сүүдэй түрүүлэгшэ юм. Эдэ залуу нүхэднай партийна худэлмэриин дүй дүршэлөөр багашье һаа, даажа абаһан уялгаяа нэтэрүүгээр дүүргэхэ гэжэ оролдодогынь һайшаалтай.

Коммунистнуудтаа дары гүйсэдхэгдэхэ партийна даабаринуудые би өөрөө үгэдэгби. Гэбэшье һүүлэй үедэ партийна суглаанай гү, али партбюрогой шиидхэбэреэр коммунистнуудтаа даабаринуудые үгэдэг боложо байнабди. Энэ хадаа партиин гэшүүд болон гэшүүндэ кандидадуудай абаһан даабарияа дүүргэхэ харюусалга дээшэлүүлнэ.

Коммунистнуудта үгтэхэ даабаринууд парторганизациин холын хараата түсэб соо хараалагдадаг. Иимэ арга партийна даабаринуудые жэгдэ адляар хубаарилжа дүүргэхэ арга шадалыень хараада абажа үгэхэдэ туһатай.

Коммунистнуудта үгтэһэн тодорхой даабаринууд тэдэнние бодото хэрэг дээрэнь алишье талаһаань шалгаха арга олгоно. Илангаяа залуу коммунистнуудые шалгахада туһална. Партийна даабари дүүргэхэдээ шалгарһан коммунистнуудые суглаанда хэгдэһэн элидхэлнүүд соогоо дурдадаг, урмашуулдаг байнабди. Тиихэдэ манда залуу коммунистнуудай хэһэн ажал тухайгаа тоосохо хэрэг заншалта болонхой.

Манай партийна организаци мүн лэ комсомолшууд болон партийнабэшэ хүнүүдтэ даабаринуудые үгэдэг байна. Тэдэнэй энэ даабарияа һайнаар дүүргэхэдэнь баяртай байдагбди. Жэшээлхэдэ, врач Л. А. Полянская — пропагандист, багша А. Д. Дальбинова — лектор, врач В. К. Денисенко — арадай хинагша, врач Н. И. Жугдурова — комсомольско һуралсалай кружогой пропагандистаар худэлнэ. Тиихэдэ врач-инструктор Г. Д. Таряшинова профсоюзай месткомой түрүүлэгшэ, врач С. Ф. Ломп «Знание» бүлгэмэй эхин эмхиин түрүүлэгшэ юм. Ниитын худэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадаһан, ажал худэлмэри дээрээ шалгарһан иимэ хүнүүдые партиин гэшүүндэ абахаяа бэлдэнэбди.

Мүнөө партиин XXVI съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлхэ, арбан нэгэдэхи табан жэлэй даабаринуудые дүүргэхэ хэрэгтэ бүхы коммунистнуудые, мүн бүхы ажалшадые элсүүлхэ, тэдэнэй эдэбхиие хүгжөөхэ гэээшэ тон шухала. Энээндэ партийна даабари эгээл ехээр нүлөөлхэ байна бшуу. Бүхы коммунистнуудай эдэбхи үүсхэлэй улам дээшэлхэ, тэдэнэй эрдэм мэдэсээ, дүй дүршэлөө хамтын хэрэгтэ зорюулха бүри партийна организациин дайшалхы хүсэн нэмэнэ.

П. БИЛЬДАЕВ,
Түнхэнэй районой Аршаанай территориальна партийна организациин секретарь.

СССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ УКАЗЬАА

БАРИЛГЫН КОЛХОЗУУД ХООРОНДЫН ЭМХИНҮҮДЭЙ ХҮДЭЛМЭРИШЭД, ИНЖЕНЕРНО-ТЕХНИЧЕСКЭ ХҮДЭЛМЭРИЛЭГШЭД БОЛОН АЛБА ХААГШАДЫЕ СССР-эй ОРДЕН, МЕДАЛЬНУУДААР ШАГНАХА ТУХАЙ

Арбадахи табан жэлэй даабаринууд болон абаһан социалис уялгануудаа дүүргэхэдээ туйлаһан амжалтануудайнь түлөө шагнаха:

Буряадай АССР-һээ

АРАДУУДАЙ ХАНИ БАРИСААНАЙ ОРДЕНООР

Ефимов Степан Макеевичые — Буряадай барилгын колхозууд хоорондын нэгэдэлэй оньһожоруулагдамал колонныи кранай машинист.

«ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ТЭМДЭГ» ОРДЕНООР

Алексеев Эрдыни Очировичые — Буряадай барилгын колхозууд хоорондын нэгэдэлэй соведэй түрүүлэгшэ.

Белых Георгий Михайловичые — оньһожоруулагдамал нүүдэл 102-дохи колонын шулуушадай бригадир, Бэшүүрэй район.

Смирнов Юрий Ивановичые — оньһожоруулагдамал нүүдэл Зэдын колонныи начальник.

АЖАЛАЙ АЛДАР СОЛЫН III ШАТЫН ОРДЕНООР

Еремеев Владимир Петровичые — Прибайкалиин оньһожоруулагдамал нүүдэл колонныи шулуушан.

Мункоев Жан Павловичые — Буряадай барилгын колхозууд хоорондын нэгэдэлэй оньһожоруулагдамал нүүдэл колонныи моошо дархан.

«АЖАЛАЙ ГАБЬЯАГАЙ ТҮЛӨӨ» ГЭҺЭН МЕДАЛЯАР

Григорьева Мария Лазаревнае — барилгын материалнуудай Бэшүүрэй участогай хирпиисэ һуулгагша.

Гусляков Иван Дмитриевичые — Мухар-Шэбэрэй оньһожоруулагдамал нүүдэл колонныи шулуушан.

«АЖАЛДАА ШАЛГАРҺАНАЙ ТҮЛӨӨ» ГЭҺЭН МЕДАЛЯАР

Конев Василий Алексеевичые — «Бурятколхозпроект» институдай үрэмдэлгын мастер, Улаан-Үдэ город.

Кыштымова Галина Прокопьевнае — барилгын материалнуудай комбинадай арматурщигуудай бригадир, Улаан-Үдын район.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ **Л. БРЕЖНЕВ.**

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь **М. ГЕОРГАДЗЕ.**

Москва, Кремль.
1981 оной апрелиин 14.

СССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ УКАЗЬАА

АВТОМОБИЛЬНА ХАРГЫ БАРИЛГА БОЛОН АШАГЛАЛГЫН НЭГЭДЭЛНҮҮДЭЙ, ЭМХИНҮҮД БОЛОН ПРЕДПРИЯТИНУУДАЙ ХҮДЭЛМЭРИШЭД, ИНЖЕНЕРНО-ТЕХНИЧЕСКЭ ХҮДЭЛМЭРИЛЭГШЭД БОЛОН АЛБА ХААГШАДЫЕ СССР-эй ОРДЕН, МЕДАЛЬНУУДААР ШАГНАХА ТУХАЙ

Арбадахи табан жэлэй даабаринууд болон харгын ажахые хүгжөөхэ талаар абаһан социалис уялгануудаа дүүргэхэдээ туйлаһан амжалтануудайнь түлөө шагнаха:

Буряадай АССР-һээ

АЖАЛАЙ УЛААН ТУГАЙ ОРДЕНООР

Богатырев Николай Никифоровичые — харгы барилгын 1-дэхи управлениин бульдозерой машинист, Кабанскын район.

АРАДУУДАЙ ХАНИ БАРИСААНАЙ ОРДЕНООР

Шедеев Данил Семеновичые — харгы барилгын 1-дэхи управлениин автомобилиин жолоошон, Улаан-Үдэ город.

«ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ТЭМДЭГ» ОРДЕНООР

Варфоломеев Петр Матвеевичые — харгы заһабарилга-барилгын Мухар-Шэбэрэй участогай начальник.

Леонов Петр Андреевичые — харгы барилгын 2-дохи управлениин начальник, Улаан-Үдын район.

АЖАЛАЙ АЛДАР СОЛЫН II ШАТЫН ОРДЕНООР

Китаев Василий Нифонтовичые — харгы барилгын 2-дохи управлениин автомобилиин жолоошон, Улаан-Үдын район.

Полянский Матвей Николаевичые — харгы барилгын 1-дэхи управлениин автомобилиин жолоошон, Улаан-Үдэ город.

АЖАЛАЙ АЛДАР СОЛЫН III ШАТЫН ОРДЕНООР

Бурдуковский Владимир Пантелеймоновичые — харгы заһабарилга-барилгын Прибайкалиин участогай автогрейдерэй машинист.

«АЖАЛАЙ ГАБЬЯАГАЙ ТҮЛӨӨ» ГЭҺЭН МЕДАЛЯАР

Григорьев Иван Афанасьевичые — харгы заһабарилга-барилгын Бэшүүрэй управлениин автомобилиин жолоошон.

Побоков Александр Яковлевичые — харгы заһабарилга-барилгын Зэдын участогай бульдозерой машинист.

Чистяков Евмен Федосеевичые — харгы заһабарилга-барилгын 3-дахи управлениин тракторист, Мухар-Шэбэрэй район.

«АЖАЛДАА ШАЛГАРҺАНАЙ ТҮЛӨӨ» ГЭҺЭН МЕДАЛЯАР

Ермаков Валентин Ивановичые — харгы заһабарилга-барилгын Кабанскын участогай тракторист.

Жарков Петр Васильевичые — харгы заһабарилга-барилгын Загарайн управлениин автомобилиин жолоошон.

Ревенский Фадей Кирилловичые — харгы заһабарилга-барилгын Мухар-Шэбэрэй участогай бульдозерой машинист.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ **Л. БРЕЖНЕВ.**

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь **М. ГЕОРГАДЗЕ.**

Москва, Кремль.
1981 оной апрелиин 2.

КОММУНИСТ ТУХАЙ хөөрөөн

СЭДЬХЭЛЭЙ ОШОН

Хүнтэйн үргэн тала хабарай дулаан элшэдэ алшарһандал, зэрэлгээтэн нэмжынэ. Үнгэрһэн намартаа хура бороо элбэгээр ороод, үбэлдөө балай һалхилаагүй дээрэһээ газар хэзээ хэзээнэйхиһээ шиигтэй, ургы, ногооной урилдахаар саг ерэбэ.

Арбан табан жэлдэ эхэ хонидые харууһалжа ябаһан Светлана Нимаевна иимэ зохид хабарай айлшалһанда ехэл баяртай, хүл хүнгэдэжэ, зуһаландаа түргэнөөр нүүхэл хүсэлэнтэй орожо ерэһэн лэ хүтэлбэрилэгшэдэй урда хойно ороно.

— Светлана Нимаевна, һанаагаа бү зоботгы, зуһаландатнай шэнэ дал-һарабша заабол барюулхаб, энээн тухай хэлсэгдэнхэй, — гээд совхозой директор Анцифер Михайлович Япханов найдуулна.

— Зуһаландамнай электрын элшэ хүсэ оруулхаар болоол даа, — гээд ахалагша хонишон С. Банаева һалахаар бэшэ. — Телевизор хараха, холодильнигаа хүдэлгэхэ хэрэгтэй. Түлеэ залһашье буулгахаар байгаа.

Ахалагша хонишоной «үдэрэй һанаан, һүниин зүүдэн» болохо юумэн олон. Энэ жэлдэ илангаяа олон түл абтаба. Зуун эхэ хонин бүриһөө 125 хурьган түлжүүлэгдэхэл хэбэртэй. Хурьгадыньшье өөдэргэнүүд, байрын газаахи эдеэлээ соогуур дэбхэрэлдэнэ.

Набтаршаг шүрбэһэлиг бэетэй, нара һалхинда эльбүүлжэ хүрилшэһэн шарайтай, дүшөөд наһатай коммунист энэ эхэнэртэй уулзажа, ажал хэрэг тухайнь хөөрэлдэхэдэ, угаа зохид байба. Олон жэлдэ эхэ хонидые харууһалжа, түл түрэсэ мянгаадаар үдхэжэ ябахадаа яһала баян дүршэл шадабаритай болонхой гэжэ ойлгохоор даа. Арбадахи табан жэлэй туршада хэды бэрхэшээлтэй жэлнүүдэй тохёолдоошье һаа, зуутанай зэргэдэ ябажал гараа. Нёдондо тэрэ зууһаа 115 хурьга томо болгоһон габьяатай.

Ямар аргаар иимэ найдамтай амжалтануудые туйланаб гэжэ ойлгохо хүсэлтэйгөөр түрүү хонишонтой нам һуужа зутаалха, ажалайнь «нюусые» мэдэхэ хэрэг гараа. Республикын бусад еуута хонишодһоо ондоо нэгэ һонин арга тэрэ хэрэглэдэг байшоо. Һая гараһан хурьган бүхэндэ тетрациклин эм холиһон шара тоһс сайн хахад халбагын хэмжүүртэйгээр уулгадаг байба.

— Энээние юунһээшье үлүү гэжэ һанагшаб, — гээд Светлана Нимаевна хэлэбэ. — Иимэ эм дом хүртэһэн хурьгадта гэдэһэнэй үбшэн хүрэдэггүй.

Теэд түл һайнаар томо болгохын тула ганса энэ бэшэ ааб даа. Горохой, обёосой гурилаар бэлдэгдэһэн хэмэл һүндэ микроболосуудые нэмэлсэжэ, хурьгадта үдэр бүри уулгадаг байна. Иимэ һүн совхозой түб Хурамхаан һууринда бэлдэгдэжэ, тусгаар автомашинаар асарагдана.

Зүрхэнэй балсан мяханай сайрадаг үбшэнһөө хурьгадые һэргылхын тула жэл бүри селен эм хэрэглэнэ. Үбшэлхэеэ забдаһан хони, хурьгадаа ахалагша хонишон алдадаггүй. Заабол ветеринарна мэргэжэлтэдтэй зүбшэжэ, тэдэнэрэй дурадхалаар элдэб эмээр тарилга хэдэг шадабаритай. Эдэ бүхы эм домынь хурьгадай байра соохи тусхай шкаф дотор хадагалаатай харагдана.

— Энэмнай түл һайнаар тобиржуулха хэрэгтэ гол һуури гээлдэг юм гэжэ һанажа болохогүй, — гээд Светлана Нимаевна анхарба. — Бидэнэр эхэ хонидоол жэлэй дүрбэн сагта тобир турган байлгаха гэжэ оролдонобди. Иимэ хонидһоо шэрхи һайн хурьгад абтадаг, эхынь һүн юунһээшье үлүү ааб даа.

Энэ тон зүб. Ахалагша хонишон, тэрэнэй нүхэр механизатор Владимир Эрхитуевич Банаев зуидаа хамагһаа эртэ хонидоо бэлшээридэ гаргаад, бултанһаа орой хорёодонь оруулдаг гэжэ хүршэнэрынь һайн мэдэдэг.

Эгээн лэ һайн турган ябахадань ахалагша хонишон өөрөө тэдэнээ искусственна аргаар үрэжүүлээд, намартаа тариянай узуурта бэлшээжэ, таргыень хүсэлдүүлдэг байна.

— Мүнөө жэл 140 гаран хонидни эхирлээ, заримаанинь гурбан хурьга гаргаа, — гэжэ ахалагша хонишон мэдээсэбэ.

Тарган һайн лэ хонид иимэ олоороо эхирлэдэг байна бшуу даа. Декабрь һараһаа захалжа, эхэ хонин бүридөө сүүдхэдэ 300 грамм холимол тэжээл эдюулээ. Һүүлэй үдэрнүүдтэ силос үгэжэ захалаа. Үбэлжэлгын үедэ хонин бүридэ 1,4 центнер үбһэн хүртөө. Хэдышье тэжээлтэй байгаа һаа, адагнэр һүрэгөө бэлшээхэл гэжэ оролдодог заншалтай. Түлэг хурьгалжа байха үедэнь лэ газаагаа баридаг байха юм.

— Хонид гээшэмнай бэлшээриин мал ха юм даа. Бэлшэхэдээл тамир һайнтай байдаг, — гэжэ хонишод мэдүүлбэ.

Светлана Нимаевнагай амжалтын һабагша бүри холоһоо татагданхай юм. Тэрэнэй эхэ — коммунистка Юмжит Убудеевна Цыренова урдань олон жэлдэ түрэл ажахыдаа һаалишанаар, хонишоноор ажаллажа, магтаал хайрада яһала хүртэһэн, өөрынгөө баян дүй дүршэлые Светлана басагандаа дамжуулһан. Мүнөөшье хажуудань ябалсажа, шадал соогоо туһалдаг.

— Хара багаһаа хойшо эжыгээ дахажа, малда эльгэтэй болоо бэзэб даа. Эжымни үхибүүдыемни үргэлсэнэ, ажалдамни хамһалсадаг. Ашыень юугээршье сэгнэхээр бэшэ, — гэжэ Светлана Нимаевна үнэн сэдьхэлһээ эхэдээ баясхалан хүргэжэ һуугаа.

Үнэхөөр тиимэ ааб даа. Ажал хэжэ ябаад, табан үхибүүдые хүл дээрэнь гаргахань бэлэн бэшэ байһаниинь мэдээжэ. Мүнөө ехэ хүбүүниинь арбадахи класста һуралсана. Үхибүүдынь бултадаа баһал эхэ, эсэгэдээ туһалдаг болонхой.

Түрүү хонишодой ажалладаг байрада ороходо бүхы юумэниинь зохид, гуримтай. Хонидойнгоо толгойн, дэлэнгэй захаархи нооһо хайшалжа абаад, ехэ мэшээг соо суглуулна. Үбэлдөө байра соонь калорифер пеэшэн тодхогдожо, хурьгадта дулаан, хуурай байгаа. Хурьгадай доро хохир, хулһа дэбдидэг гуримтай.

Мүнөө хурьгадынь яһала боргожоод, ветеринарна хүдэлмэрилэгшэдэй ударидалга доро эрэ хурьгадаа шэлхэжэ харагдаба. Мүн эдэ үдэрнүүдтэ шэбхэеэ малтажа гаргаад, хото хорёогоо сэбэрлэжэ, зуһаландаа нүүхээр бэлдэжэ байнхай.

Оролдосотой бэрхэ хонишоной хэһэн ажал үндэрөөр сэгнэгдэнэ. Арбадахи табан жэлэй дүнгөөр Светлана Нимаевнада Ажалай Улаан Тугай орден барюулагдаа. Үнгэрэгшэ жэлдэ ВДНХ-гай бронзо медальда хүртэһэн байна. Нютагайнь зон тэрэниие сомоной Соведтэ депутадаар һунгаа.

«Мал харууһалхада — ама тоһодохо» гэдэгтэл, ажалша бэрхэ хонишод салин хүлһэ мууларгүй абадаг, мүн нэмэлтэ түлбэридэ хүртэнэ. Газаань шэнэхэн «Жигули» автомобиль сойгоотой харагдана.

— Нёдондо манай бүлэ 21 хурьга, 9 томо хони нэмэлтэ түлбэри абаа һэн, — гэжэ Банаевтан мэдүүлбэ.

Хамтын зөөри арьбадхажа ябахадаал, иимэ ехэ шан хайрада хүртэнэ ха юм.

Түрэл партиингаа XXVI съездын шиидхэбэреэр урмашан баясажа, арбан нэгэдэхи табан жэлдэ бүри ехэ амжалта туйлаха зорилготойгоор коммунист хонишоной бүлэ үдэр бүри оролдожо ябана. Коммунист хонишоной сэдьхэлэй ошон хамта ажалладаг нүхэдтэнь, үри хүүгэдтэнь толотоно даа.

Б. ГЫЛЫКОВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: С. Н. Банаева.

Авторай фото.

КПСС-эй XXVI СЪЕЗДЫН шиидхэбэринүүдые бэелүүлхын түлөө

КООПЕРАЦИ БА ЭДЕЭ ХООЛОЙ ЭЛБЭГЖЭЛГЭ

Хэншье мэдэһээр, колхоз, совхозууд социалис хүдөө ажахын үндэһэ һууринь болоно. «Гэбэшье хубиин хамһабариин ажахынуудай арга боломжонуудые огто тоонгүй байжа болохо гэһэн удхатай бэшэ,— гэжэ, КПСС-эй XXVI съезд дээрэ нүхэр Л. И. Брежнев хэлээ һэн. — Иимэ ажахынууд мяха, һү болон бусад зарим продуктнуудые абаха хэрэгтэ нилээд горитой туһа нэмэри хүргэжэ шадаха байна гэжэ дүй дүршэл гэршэлэн харуулна».

Мүнөөнэй табан жэлдэ совет хүнүүдые эдеэ хоолоор хангалга нилээд һайжаруулха гэжэ хараалагданхай. Энэ хэрэгтэ эд хэрэглэгшэдэй коопераци шухала үүргэ дүүргэхэ ёһотой. Тэрэ хадаа хүдөөгэй хүн зоной хубидань байдаг хамһабариин ажахынуудһаа үлүү гараһан эдеэ хоолой зүйлнүүдые худалдан абадаг юм.

Хүдөөгэй улад зон манай бэлэдхэлэй пунктнуудта үлүү гараһан продуктнуудаа ехэ дуратайгаар тушаадаг байна. Жэшээлхэдэ, 1980 ондо хүдөөгэй хүн зонһоо мяха худалдан абаха тухай хоёр-гурбан жэлэй болзортой 6 миллион договорнуудые хубидаа хамһабариин ажахы баридаг ээдтэй баталаа һэмди. Хүдөөгэй хүн зон үлүү гараһан мяхаяа дэлгүүрэй сэнгээр худалдадаг юм. Тэдэниие ханганай түлөө юрэл хүнгэлэлтэ хэгдэдэг байна.

Эд хэрэглэгшэдэй кооперациин ажал ябуулгын энэ шэнэ түхэл маяг анха түрүүн гурбан жэлэй саада тээ хэрэглэгдээ һэн. Тиихэдэ бидэ абаһаар 4 миллион договорнуудые баталаа һэмди. Һаяын хоёр-гурбан жэлэй туршаа соо мяха өөртэнь хэрэгтэй болохо хэрэглэмжэһээ үлүү ехээр абадаг таряашан айл бүхэнтэй договор баталха аабзабди.

Мүнөө Украинын кооператорнуудай дүй дүршэл хаа хаанагүй дэлгэрүүлэгдэнэ. Тэндэхи улад зонтоёо харилсалгын таатай һайн түхэл янза хэрэглэдэг юм. Колхоз колхознигуудһаа залуу мал довогороор худалдажа абадаг, тиигээд энэ малаа томо болгохынь тулада тэдэнээ үмсын ажахыда байлгадаг гуримтай. Бодо мал ба шубуугаа түргөөр томо болгон шахахын тулада Украинын кооператорнууд колхознигуудта концентрат болон юрын тэжээл өөрынь үнэ сэнгээр худалдадаг, мүн ветеринарна хиналта ба малые эмшэлхэ хэрэг хангадаг байна. Мал шахан худалдагшадай урмашал дээшэлүүлхын тулада эд хэрэглэгшэдэй олохон бүлгэмүүд даб дээрэ хоморшог байһан промышленна эд бараа тэдээндэ худалдадаг юм.

Туулай тэжээгшэдэй бүлгэмүүдэй, мүн бүлэгүүд боложо нэгэдэһэн зарим нэгэ хүнүүдтэй харилсаха гээшэ эд хэрэглэгшэдэй кооперацида баһал аша туһатай байдаг. Бидэ фермэнүүдые бариад, тэдэнээ туулай тэжээгшэдтэ хүлһэлдэгбди. Тиихэдээ эдэ хүнүүдые тэжээлээр, транспортаар хангадаг байнабди. Туулайнуудые үүсэлхын ба арһыень элдэн абахын тулада тусхай пунктнуудые түхеэрдэг гээшэбди. Эдэ пунктнууд сезон соогоо 50 мянган туулайнуудые абаад, буйлуулан эд болгохо шадалтай. Мүнөө 2000 нэгэдэлнүүд оронноймнай туулай үсхэбэрилдэг миллион үлүүтэй һайн дуратайшуулые нэгэдүүлдэг юм. Арбан нэгэдэхи табан жэлдэ Центросоюз жэлдээ 100 миллион туулай худалдажа абаад, промышленна түбүүдтэ 70 мянга шахуу тонно һайн шанартай мяха нэмэжэ үгэхэ гэжэ хараална.

Һүүлэй жэлнүүдтэ бууса шадарай участогуудта элдэб янзын эдеэ хоолой зүйлнүүд нилээд ехээр абтадаг болонхой. 1976—1980 онуудта коопераци хадаа 13.9 миллиард түхэригэй хүдөө ажахын продуктнуудые худалдажа абаа һэн. Энэнь тэрэнэй урда тээхи табан жэлэйхидэ орходоо 37 шахуу процентээр үлүү ехэ байгаа. Мүнөө үедэ эрхэтэдэй өөһэдынь хамһабариин ажахынууд орон доторхи худалдан абтадаг хартаабхын хахадыень, овоцой — гурбанай нэгэ хубиие, үрэ жэмэсэй — дүрбэнэй нэгэ хубиие үгэдэг байна. Тооложо гаргаһанай ёһоор, 1985 ондо эд хэрэглэгшэдэй коопераци хартаабха, овощ, үрэ жэмэс, бахчева ургамалнуудые бэлэдхэхэ ябадал хоёр хахад дахин ехэ болгохо шадалтай. Тиигэхын тулада тушаан абалгын ба бэлэдхэлгын 12 мянган шэнэ универсальна пунктнуудые, мүн 350 мянган шахуу тонно овощ хадагалха ниитэ багтаамжатай хранилищи бариха гэжэ хараалагданхай.

Үнгэрһэн табан жэлэй үедэ эд хэрэглэгшэдэй коопераци хубиин ажахынуудһаа 3,2 миллион тонно мяха, 9 миллиард шахуу үндэгэ, 170 мянга үлүүтэй тонно һү худалдажа абаа һэн. Энэнь юһэдэхи табан жэлэйхидэ орходоо гурбанай нэгэ хубяар ехэ болоно. Арбан нэгэдэхи табан жэлдэ хүн зонһоо жэл бүри нэгэ миллион тонно мяха худалдан абадаг болохо гэжэ түхеэрнэбди.

Эдеэ хоол бэлэдхэлгын эмхидхэлые ба арга методүүдыень нарижуулан һайжаруулжа, эд хэрэглэгшэдэй коопераци болбол городуудай, хүдэлмэришэдэй тосхонуудай хүн зониие эдеэ хоолой зүйлнүүдээр үлэмжэ һайнаар хангадаг, хүдөөдэ худалдаа наймаа һайжаруулха хэрэгтэ туһа нэмэри хүргэдэг юм. Хубиин ажахынуудтахи үлүү гараһан хүдөө ажахын продуктнуудые худалдан абаад, кооператорнууд һүүлээрнь тэдэниие тэрэ зандань гү, али буйлуулаад, өөһэдынгөө магазинуудаар, мүн ниитын эдеэ хоолой предприятинуудаар дамжуулан худалдадаг байна. Арбан нэгэдэхи табан жэлдэ СССР-эй Центросоюз 200 мянга шахуу дүрбэлжэн метр наймаалалгын талмайтай магазинуудые. 225 мянган хүнэй нэгэ доро һуужа эдеэлхэ ниитын эдеэ хоолой предприятинуудые нэмэжэ ашаглалгада тушааха гэжэ хараална.

Дмитрий ГУДКОВ
СССР-эй эд хэрэглэгшэдэй бүлгэмүүдэй Түбэй холбооной правлениин түрүүлэгшын орлогшо
(АПН)

ОРОНОЙ ТАРЯАЛАН ДЭЭРЭ

БРЯНСК. СССР-эй Верховно Соведэй депутат Л. Новиковагай хүтэлбэрилдэг звено «Воронокский» совхоздо хартаабха һуулгалгада эгээл үндэр бүтээсэ туйлана. 11 часай турша соо 14 гектарта түмһэн һуулгагдаа. Энэнь даабариһаа 3 дахин үлүү ехэ байна. Мүнөө энэ үрэ дүн совхозой механизаторнуудай үдэр бүриин нормо болонхой.

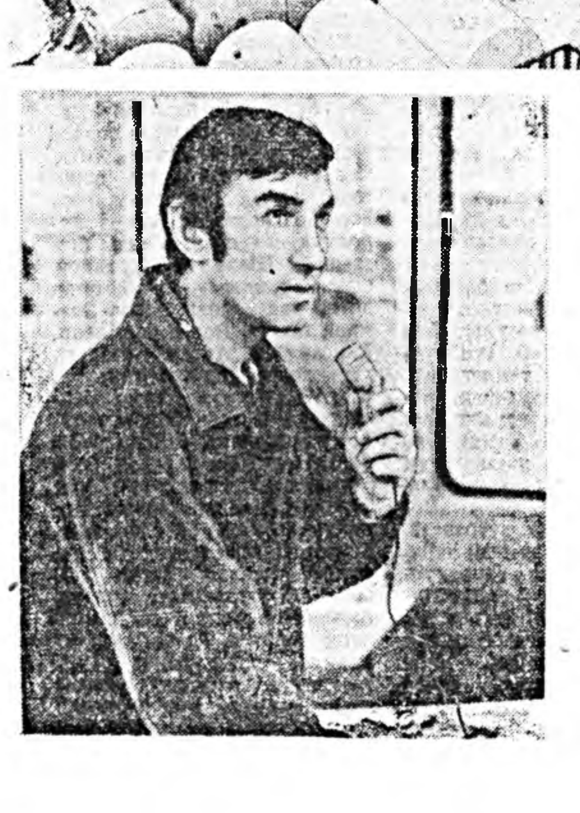
ЛИПЕЦК. Областиин уһалагдадаг таряалан ба сабшалангай 70 мянган гектарта түсэбөөр хараалагдаһан «бороо» оруулагдаа. Жэл бүхэндэ 40 ажахыда уһалагдадаг гектар бүриһөө тогтууритай һайн ургаса хуряагдана. Гектар бүриһөө 400, харин түрүү совхозуудта 600 хүрэтэр центнер олон жэлэй үбһэ ногоон хуряагдажа абтана.

Энэ жэлдэ уһалууриин талмай 5 мянган гектараар үргэдхэгдөө. Уһалхын тула мянга гаран «фрегат», «волжанка» гэжэ автомат-түхеэрэлгэ хэрэглэгдэнэ.

РИГЭ. Бороо хураһаа уламжалан, гээгдэлдэ ороһон «Падомью Латвия» гэжэ колхоз хэдэхэн үдэр соо түрүүшүүлые хүсэбэ. Агрегадуудые хоёр халаанда хүдэлгэһэнэй ашаар ажалай үндэр бүтээсэ туйлаһан байгаа. Латвиин Госкомсельхозтехникын һуралсалай-курсын комбинат мэргэжэл шадабаритай механизаторнуудые бэлдэбэ. Энэ жэлэй хабарай тарилгын эхиндэ Латвида 6 мянга шахуу залуу мэргэжэлтэд механизаторнуудай бүлэдэ нэмэжэ ороһон байна.

(ТАСС).

Һэльбэн шэнэлэлгын аша

КАЛИНИНСКА полиграфическа комбинат үнгэрһэн табан жэлэй туршада һэльбэн шэнэлэгдэһэн байна. Тэрэнэй арба нэгэдэхи табан жэлдэ табан хэһэгээр олон ном хэблэгдэдэг юм. Үйлэдбэриингөө хэмжээ доошолуулгүйгөөр эндэ 80 шэнэ түхеэрэлгэ ашаглалгада оруулагдаһан, мүнөө үеын эрилтэдэ таарамаар технологическа арба гаран ажал бүтээгдэдэг болоо.

Калининска полиграфическа комбинат ганса манай орондо хэрэгтэй номнуудые хэблэн гаргадаг бэшэ юм. Тэрэ гадаадын саана худалдаа наймаанай 20 гаран [illegible] тэй. СЭВ-эй гэшүүн, Латинын Америкын оронууд, Инди, Аастри, Финлянди [illegible] тоодо ороно.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: 1. «Вифаг» гэжэ [illegible] шинын юрэнхы түхэл. 2. Коммунис [illegible] пай ударник хэблэгшэдэй бригадир [illegible] Романенко хэблэлэй «Вифаг» гэжэ [illegible] ариһаа абтаһан машина хүдэлгэжэ [illegible]

ТАСС-ай фотохроника.

ТАСС. Шэнэ һонин

НҮХЭР Л. И. БРЕЖНЕВ УКРАИНЫН ССР-эй ХҮТЭЛБЭРИЛЭГШЭДТЭЙ ХӨӨРЭЛДЭБЭ

КПСС-эй ЦК-гай Генераль... секретарь, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Л. И. Брежнев ...йн 9-дэ Киевтэ Украинын ССР-эй хүтэлбэрилэгшэдтэй ...заһан байна. Эндэ боло... хөөрэлдөөндэ КПСС-эй ...гай Политбюрогой гэ... ...гэ, Украинын Компар... ...н ЦК-гай нэгэдэхи сек... ...арь В. В. Щербицкий, Ук... ...нын Компартиин ЦК-гай ...литбюрогой гэшүүд, гэ... ...дэ кандидадууд хабаа...

КПСС-эй ЦК-гай Полит... ...рогой гэшүүн, СССР-эй ...роны министр Д. Ф. Ус..., КПСС-эй ЦК-гай По... ...бюрогой гэшүүн, КПСС... Московско городской ко... ...гэдэй нэгэдэхи секретарь В. Гришин, КПСС-эй ЦК... Политбюрогой гэшүүн, ...тиин Ленинградска обко... нэгэдэхи секретарь Г. В. ...анов, тэрэшэлэн КПСС... ЦК-гай Генеральна сек... ...тариин туһалагшад — ...СС-эй ЦК-гай гэшүүд А. М. ...ександров, Г. Э. Цуканов, ...СС-эй ЦК-гай гэшүүндэ ...дидат А. И. Блатов уул... ...ада хабаадаба.

Нүхэр Л. И. Брежнев уул... ...ада хабаадагшадта хан... ...нигэжэ хэлээ: КПСС-эй ...VI съездын шиидхэбэри... ...ые, арбан нэгэдэхи та... ...жэлэй түсэбүүдые дүүр... ...э —мүнөө бидэнэр бү... ...н бэелүүлхэ эгээн шуха... ...хэрэг болоно. Украинын ...артиин ЦК съездүүдэй ...хэбэринүүдые дүүргэлтэ ...хо түсэб тодорхойлон ...аланхай. Эдэ асуудал... ...эдэбхитэдэй суглаан ...үргэнөөр зүбшэн хэл... ...н, КПУ-гай XX пле...

...нэ онол арганууды бэдэр... ...хэ талаар эдэбхи үүсхэл гар... ...гаха хэрэгтэ хододоо шал... ...гардаг байһан. Украинын Наукануудай академиин, Днепропетровско, Запорожско, Львовско ба бусад областьнуудай партийна орга...

...ла бага бэшэ нөөсэ арга боломжонуудта түшэглэжэ болохо байна. Тэдэнэй нэгэниинь — кукурузын бүри үндэр урга... ...са туйлаха ябадал болоно гэжэ нүхэр Л. И. Брежнев тусхайлан тэмдэглэбэ.

Тобшолон хэлэбэл, шиид...

Научно-техническэ дэбжэлтэ түргэдхэхэ, бүхы хүдэлмэриин ашаг үрэ ба шанар дээшэлүүлхэ зорилгонуудта партийна организацинуудай гол анхарал хандуулагдана. Байгша оной түрүүшын кварталай дүнгүүдһээ

...нумээр һайшаагдаһан байна. Һайнууд, тодорхой хэмжээ ябуулганууд хараалагдаа. Эдэнэй бэлэдхэлдэ нютагуудай олониитын хабаадаһаниинь тон шухала. Энэнь ажалшадай һанал бодолнуудые элирүүлхэ ба хараада абаха арга олгоо.

Хараалһан хэмжээ ябуулгануудаа бэелүүлхын тула шухала, үдэр бүриин эмхидхэлэй ба политическэ хүдэлмэриһөө мүнөө бүхы юумэн дулдыдаха байна.

Л. И. Брежнев байгша оной түрүүшын кварталда Совет Украинын ба бүхы ороной ажалшадай туйлаһан амжалтануудые тэмдэглээд, горитой дутуу дундануудшье бии байна, тэдэниие усадхан зайсуулхын тула Украинын коммунистнуудай, бүхы ажалшадай эдэбхи, зориг-жол элсүүлэгдэхэ ёһотой гэжэ саашадаа тусхайлан дурдаба. Ажалай бүтээсые бүри хурдан түргэнөөр дээшэлүүлхэ, промышленна продукциин ургалта хангаха тухай хэлэгдэнэ. Республикын хара металлургиин ба нүүрһэнэй промышленностиин предприятинуудай хүдэлмэриие һайжаруулга онсо удха шанартай байна.

Украинын партийна организаци үйлэдбэри хүтэлбэрилгын, эрдэм ухаанай туйлалтануудые ашаглалгын шэ... ...низацинуудай хүдэлмэриин дүй дүршэл һайшааһан хэдэ хэдэн шиидхэбэринүүдые КПСС-эй ЦК-гай баталан абаһаниинь дэмы бэшэ байха. Эрхимүүдэй дүй дүршэлые бүгэдын шадабари болгохо шухала байна.

Арьбалалга алмалгын асуудал мүнөө имагтал шухала удха шанартай болонхой гэбэ.

Хүдөө ажахын талаар КПСС-эй XXVI съездын шиидхэбэринүүдые дүүргэхын түлөө мүрысөөндэ Украинын партийна организацинуудай, республикын хүдөө нютагуудай бүхы ажалшадай эдэбхитэйгээр оролсоод сайһые нүхэр Л. И. Брежнев сэдьхэлээ ханангяар тэмдэглээ. Мал ажалые хүгжөөлгэ мүнөө тон шухала удха шанартай болоод байна. Украинын Компартиин ЦК һүү һаалиин, малай ашаг шэмэ дээшэлүүлхэ тусхай зорилготой программа тодорхойлон хараалжа тон зүб юумэ хээ. Тэрэнээ дүүргэлтэ болгохонь шухала байна.

Тэрэшэлэн гүрэндөө жэл бүри миллиард үлүүтэй пүүд таряа худалдаха зорилгоор ороохо таряа бүри ехээр ургуулан абадаг болохо түсэбүүд мүнөө республика дотор хараалагданхай. Энэ программаяа бэелүүлхэ хэрэгтэй. Ургалта хангахын ту... ...хэгдэхэ асуудалнууд ба зорилгонууд манда үсөөн бэшэ бии.

Гэхэ зуура Украинын Компарти мэтэ иимэ организаци тэдэ зорилгонуудые шиидхэжэ шадаха байха гээд этигэнэбди. Ехэ хүсэн —3 миллион шахуу коммунистнуудай арми, һайн кадрнууд танда бии. Кадрнуудые шэлэн томилдог ба хүмүүжүүлдэг хүдэлмэриинтнай КПСС-эй XXVI съезд дээрэ һайн сэгнэлтэ абаһаниинь дэмы бэшэ.

Украинын Компарти урдахи зорилгонуудаа хододоо амжалтатайгаар шиидхэдэг байгаа. Саашадаашье тиимэ байха гээд һананаб,— гэжэ Л. И. Брежнев түгэсхэлдөө хэлэбэ.

Украинын парторганизаци КПСС-эй XXVI съездын шиидхэбэринүүдые бодото дээрэнь бэелүүлхын тула шухала бүхы юумэ хэхэ байха гэжэ нүхэр В. В. Щербицкий иадуулаад, эдэ шиидхэбэринүүдээр республика дотор үүсхэгдэһэн политическэ ба ажалай ехэ дэбжэлтэ тухай хөөрөө. Украинын коммунистнууд ба бүхы ажалшад партиин дотоодын болон гадаадын политикые үнэн зүрхэнһөө һайшаана гэжэ нүхэр Щербицкий тусхайлан тэмдэглэбэ.

...харахада, республика ажал хэрэгүүдээ һайнаар эхилэнхэй.

Эндэхи промышленность түсэбһөө гадуур 551 миллион түхэригэй продукци худалдаа. Мяха, үндэгэ бэлэдхэхэ даалгабаринууд дүүргэгдэнхэй.

Сагай уларилай муу байбашье, олонхи областьнуудта эртын ороохо таряанай, саахарай свеклын, наран сэсэгэй тарилга богонихон болзорнуудта дүүргэгдээ, оройн ургамалнуудай тарилга эмхитэй һайнаар үнгэргэгдэжэ байна.

Республикын партийна организациин бүхы ажал ябуулгын ехэ эрилтээр, эрхим эмхидхэлээр нэбтэрэнхэй, бүтэмжэтэй байхынь тула, партиин түсэбүүд бүхы коммунистнуудта, үйлэдбэриин бүхы коллективүүдтэ ажал ябуулгынь хүтэлбэри болохын тула Украинын Компартиин ЦК оролдолго гаргаха байха гэжэ нүхэр В. В. Щербицкий хэлэбэ.

Нүхэр Брежнев КПСС-эй XXVI съездын шиидхэбэринүүдые бодото дээрэнь бэелүүлхын түлөө тэмсэлдээ шэнэ амжалтануудые туйлахыень Совет Украинын хүтэлбэрилэгшэдтэ, бүхы ажалшадта хүсэбэ.

(ТАСС).

...лалтын һайндэрэй хүндэлэлдэ

...ИЕВ. (ТАСС). Илалтын ...гэртэй дашарамдуулан, Украинын ниислэл хо... баяр ёһололдо хабаа... ...на ерэһэн делегацинуу... хүндэлэлдэ Украинын ...артиин ЦК ба респуб... правительство сай... ...эмхидхэбэ.

...хэр Л. И. Брежнев бү... суглараагшадые илалтын ...рөөр үнэн зүрхэнһөө ...ршалаа. Совет хүн бүхэн ... хабаадаагүйшье һаа, ... ороноо хамгаалгын ... дайнда арадай гар... ...гаһан дайшалхы болон ажалай баатаршалгын хэрэгые үргэлжэлүүлэгшэ болоно гээд тэрэ тэмдэглээ. Киевтэ нээгдэһэн шэнэ хүшөө хадаа манай хамтын алдар солын, манай хамтын омогорхолой һүлдэ тэмдэг мүн.

Нүхэр Л. И. Брежнев үгэ хэлэхэдээ, нигэжэ онсолон тэмдэглээ:

Партиин XXVI съездын шиидхэбэринүүд хадаа республиканудай, хизаарнуудай, областьнуудай, городуудай, район бүхэнэй, үйлэдбэриин коллектив бүхэнэй, манай ажалшан бүхэнэй урда зохёохы ажал ябуулга эрхилхэ, эдэбхи хүшэл гаргаха үргэн ехэ арга боломжонуудые нээнэ.

Энэ залда Москвагай, Ленинградай, бусад баатархотонуудай түлөөлэгшэдэй сугларaад байһые һамбаашалан, манай олон үндэһэ яһатанай Эхэ ороной бүхы арга боломжонуудые шадамараар нэгэдүүлхэ тухай саашадаашье һанаагаа табиха шухала гэжэ тэмдэглэхэдэ үлүү болохогүй гэжэ һананаб. Энэмнай ороной материально-техническэ айхабтар ехэ нөөсэнүүдые, тэрэнэй эрдэм, техникын туйлалтануудые эзэн ёһоор хэрэглэхэ эрхэ нүхэсэл болоно бшуу.

Леонид Ильич Брежневэй хэлэһэн үгэ альга ташалгаар угтагдаһан байна.

Киевтэ мемориальна комплексые нээлгэдэ хабаадалсаһанайнь түлөө нүхэр В. В. Щербицкий айлшадтаа үнэн зүрхэнэй баяр хүргөө.

Сайлалга үнэн зүрхэнэй, хани ёһоной оршон байдалда үнгэрбэ.

ХЭТЭДЭЭ АРАДАЙ ДУРАСХААЛДА

Майн 9-нэй Илалтын һайндэрэй үдэр Москвада Танигдаагүй солдадай хүүрэй дэргэдэ хүн зон илангаяа олон байгаа. Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуухэ дайнай жэлнүүдтэ жэшээлэшэгүй баатаршалга гаргаһан, Эхэ оронойнгоо зол жаргалай түлөө, түби дэлхэй дээрэ энхэ тайбан байдалай түлөө ами наһаа үгэһэн совет солдадай дурасхаалые хүндэлхын түлөө дайнай болон ажалай ветеранууд, сэрэгшэд, һурагшад, ниислэл хотын айлшад нишэ таһалгаряагүй ерэжэл байгаа.

Дайнһаа гэртээ бусажа ерээгүй хүнүүдтэ баярай болон хэтэ мүнхын инаг дуранай дурасхаалай тэмдэг болгон, хабтагай гранит шулуун дээрэ хабарай баглаа сэсэгүүд табигдана.

Ниислэлэй гарнизоной сэрэгэй колоннонууд Александровска саад соо жагсанхай. Фашис булимтарагшадтай эсэргүү байлдаануудта хабаадалсаһан частьнууд болон соединенинүүдэй дайшалхы тугууд колоннонууд дээгүүр намилзана.

СССР-эй оборонын министрэй нэгэдэхи орлогшонор, Советскэ Союзай маршалнууд Н. В. Огарков, В. Г. Куликов, С. Л. Соколов, СССР-эй оборонын министрэй орлогшонор, генералнууд, адмиралнууд совет сэрэгшэдэй дурасхаалые ёһолон хүндэлхөөр эндэ ерэбэ.

Шаналал гашуудалай хүгжэм гунигтайгаар зэдэлнэ. Танигдаагүй солдадай хүүртэ венок табигдана. «СССР-эй Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй сэрэгшэдһээ — Танигдаагүй солдадта» гээд улаан лентэ дээрэнь бэшээтэй. Сэрэгэй начальнигууд минута соо дуугай зогсожо, фашис булимтарагшадтай тэмсэлдэ ами наһаа үгэһэн сэрэгшэдэй дурасхаалые ёһолон хүндэлбэ.

Советскэ Союзай гүрэнэй гимн зэдэлнэ. Танигдаагүй солдадай хүүрэй урдуур Москвагай гарнизоной сэрэгүүд үнгэржэ, ами наһаа үгэгшэдтэ сэрэгэй хүндэлэл ёһолол үзүүлбэ.

(ТАСС).

НҮХЭР Л. И. БРЕЖНЕВ КИЕВҺЭЭ МОРДОБО

...ИЕВ. (ТАСС). КПСС-... ЦК-гай Генеральна сек... ...рь, СССР-эй Верховно ...дэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Л. И. Брежнев ... 9-нэй үдэшэ Москва ...дэ Киевһээ мордобо.

...хэр Л. И. Брежневтэй ... КПСС-эй ЦК-гай По... ...рогой гэшүүд: СССР-... оборонын министр Д. Ф. ...в, баяр ёһололдо ...вагай делегациие тол... ...он КПСС-эй МГК-гай ... секретарь В. В. ... мордолсоо.

...СС-эй ЦК-гай Полит... ... гэшүүн, Украинын ...артиин ЦК-гай нэгэдэ... секретарь В. В. Щер..., Ленинградай деле... толгойлһон КПСС-эй ... Политбюрогой гэшүүн, ... Ленинградска обко... ...гэдэхи секретарь Г. В. ...в, Украинын ССР-эй ... Соведэй Президиу... Түрүүлэгшэ А. Ф. Ватчен... ...ублигын Министрнүү... Соведэй Түрүүлэгшэ ... Ляшко, республикын ... хүтэлбэрилэгшэд, пар... Киевскэ горкомой бю... гэшүүд болон гэшүүн... ...дидадууд, республи... ...артиин обкомуудай нэ... секретарьнар, ажа... ...рүүшүүл, сэрэгэй на... ...шууд, дайнай ветера... ниитын эмхинүүдэй ...рилэгшэд нүхэд Л. И. Брежневые, В. В. Гришиниие, Д. Ф. Устиновые Киевскэ вокзал дээрэ үдэшөө.

Совет Армиин болон Далайн-Сэрэгэй Флодой Главна Политическэ управлениин начальник армиин генерал А. А. Епишев түрүүтэй СССР-эй Оборонын министерствын, Дайнай ветеранудай совет комитедэй, баатар-хотонуудай, Украинын областьнуудай делегацинууд үдэшэгшэдэй дунда байлсаа.

Советскэ Союзай болон Украинын ССР-эй гүрэнэй гимнүүд гүйсэдхэгдэнэ.

Л. И. Брежнев, В. В. Щербицкий гурбан түрэлэй сэрэгэй түлөөлэгшэдэй — сэрэгшэдэй жагсаалай урдуур ябажа гараа.

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретариин туһалагшанар — КПСС-эй ЦК-гай гэшүүд А. М. Александров, Г. Э. Цуканов, КПСС-эй ЦК-гай гэшүүндэ кандидат А. И. Блатов нүхэр Л. И. Брежневтэй хамта Москвагаа бусаба.

Киевэй үйлсэнүүд болон талмайнуудаар ябаха замдань Леонид Ильич Брежневые, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүдые Украинын ниислэл хотын хүн зон үнэн зүрхэнһөө амаршалһан байна.

НҮХЭР Л. И. БРЕЖНЕВ МОСКВАГАА БУСАБА

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Л. И. Брежнев майн 10-да Киевһээ Москва бусажа ерэбэ. «1941—1945 онуудай Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуухэ дайнай түүхын Украинын гүрэнэй музей» гэһэн мемориальна комплексые нээлгэдэ зорюулагдаһан баяр ёһололдо тэрэ хабаадалсаһан байгаа.

Нүхэр Л. И. Брежневтэй хамта КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй оборонын министр Д. Ф. Устинов, баяр ёһололдо Москвагай делегациие толгойлһон КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, КПСС-эй МГК-гай нэгэдэхи секретарь В. В. Гришин бусажа ерэв.

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүд Ю. В. Андропов, М. С. Горбачев, А. А. Громыко, М. А. Суслов, Н. А. Тихонов, К. У. Черненко, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидадууд П. Н. Демичев, В. В. Кузнецов, Б. Н. Пономарев, М. С. Соломенцев, КПСС-эй ЦК-гай секретарьнар И. В. Капитонов, В. И. Долгих, М. В. Зимянин, К. В. Русаков, КПСС-эй ЦК-гай гэшүүд Г. С. Павлов, Н. Г. Павловский, С. К. Цвигун, Г. К. Цинев, Н. А. Щелоков, КПСС-эй ЦК-гай гэшүүндэ кандидадууд Ю. М. Чурбанов, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретариин референт Е. М. Самотейкин вокзал дээрэ нүхэр Л. И. Брежневые угтаба.

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретариин туһалагшанар — КПСС-эй ЦК-гай гэшүүд А. М. Александров, Г. Э. Цуканов, КПСС-эй ЦК-гай гэшүүндэ кандидат А. И. Блатов Киевһээ мүн лэ бусажа ерэһэн байна.

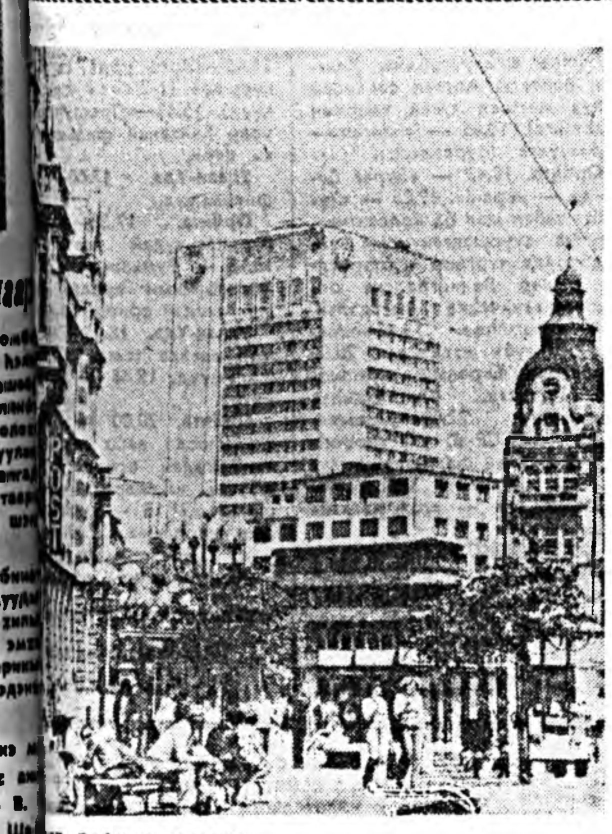
(ТАСС).

СССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМДЭ

СССР-эй Верховно Соведэй Президиум нүхэр **Динков** Василий Александровичые СССР-эй газай промышленностиин министрээр томилбо.

ШЭНЭЛЭН ҺЭЛЬБЭГДЭНЭ

СОФИ. В. И. Ленинэй нэрэмжэтэ Перникскэ металлургическа комбинадта мартеновскэ пеэшэн хараалагдаһан болзорһоо 11 хоногоор урид шэнэлэн һэльбэгдэжэ дүүргэгдэбэ. 1953 ондо Болгарида эгээл түрүүлэн булад хайлуулан гаргаһан хуушан пеэшэнэй орондо 70 тонно шагнууртэй шэнэ пеэшэн бодхоогдоо.

ТАСС-ай фотохроника.

Уласхоорондын шэнжэлэл

ЕВРОПОДО—ЭБ НАЙРАМДАЛ БА АЮУЛГҮЙ БАЙДАЛ

Эб найрамдалай Бүхэдэлхэйн Соведэй урялгаар Европодо аюулгүй байдал ба харилсаа холбоо тогтоохын түлөө ябуулгын недели майн 4-һөө 10 хүрэтэр үнгэргэгдэжэ, энэ түбиин арадуудта амгалан байдал хангаха, шэнэ дайнай аюулые зайсуулха гэһэн һайхан зорилго табиба.

Гитлеровскэ фашизмые совет арадай һамна бута сохижо, хүн түрэлтэниие аюулта «тахалһаа» сүлөөлһөөр 36 жэлэй ойе бүхы дэлхэйн тэмдэглэжэ байһан үетэй уласхоорондын энэ үргэн ехэ манифестаци тудалдаба. Гитлеровскэ фашизмые тэжээжэ, тэрэнэй зэрлиг түрэмхэй ябуулгануудые али болохоор дэмжэһэн империализмын хархис хүсэнүүдэй политикые буруу һүргэхын түлөө, фашис зэрлиг дайсаниие дарахын түлөө арадуудай хэды ехэ хүшэ хүлһэ эдэ үдэрнүүдтэ һанан дурсана.

Баруун Европын эб найрамдалай тала баригшад үнгэрһэн неделиин суглаанууд болон бусад хэмжээ ябуулгануудтань хабаадажа, түүхын энэ аюулта үйлэ хэрэг тушаа һануулга хэхэ зуураа, аюулгүй байдал бэхижүүлхэ ба шахардуу шанга байдалые һуларуулха талаар тодорхой хэмжээнүүдые абаха эрилтэ өөһэд өөһэдынгөө правительствануудта хэһэн байна. Эб найрамдалай, харилсаа холбоон ба буу зэбсэг хураан абалгын түлөө Баруун Германиин комитедэй бюрогой гэшүүн Гуннар Маттиссен гэгшын мэдүүлһэнэй ёһоор, американ ядерна шэнэ ракетэнүүдые бүтээн гаргажа, ФРГ ба Баруун Европын бусад гүрэнүүдэй газар дээрэ тараан тодхохо тухай НАТО-гай шиидхэбэринүүдые бэелүүлгэдэ эсэргүү тэмсэл үргэдхэхэ гээшэ тэрэнэй олон тоото соратнигуудай гол зорилго болоно.

«Буу зэбсэгүүдые хураан абахын тула түрүүн тэрээгээр хангагдаха» гэһэн огто таарахагүй дурадхалые бидэнэр эрид шууд буруушаанабди, милитаристнууд тэрэ дурадхалаараа бидэнэрэй һэргэг байлгые мэхэлхэ һэдэлгэ гаргана гэжэ тэрэ онсолон тэмдэглээ.

Англида американ ракетэнүүдые тараан тодхолгодо эсэргүү хүдэлөөн үзэгдөөгүй ехэ хэмжээндэ хүрэнхэй гээд Англиин ниитын элитэ ажал ябуулагша С. Йорк гэгшэ мэдүүлээ. Бидэнэр эб найрамдал хүсэнэбди, НАТО-гай шиидхэбэриие бэелүүлгэ хадаа өөрөө өөрыгөө алаһантай адли.

Европодо аюулгүй байдалай ба харилсаа холбооной түлөө ябуулгын неделиин үедэ олохон оронуудта эб найрамдалай тала баригшад КПСС-эй XXVI съезд дээрэ табигдаһан амгалан байдалдэ зорюулагдаһан совет шэнэ дурадхалнуудай сэг сооrоо хэгдэһэниие, ёйхабтар онсо шухала байһаниие тэмдэглэнэ, тэдэ дурадхалнуудые дэмжэжэ байһанаа мэдүүлнэ. КПСС-эй XXVI съездын эб найрамдалай программа уласхоорондын шахардуу байдалые һуларуулгада, ниитын олон ондоо байгуулалтатай гүрэнүүдэй бэе бэедээ найдадаг ба хоорондоо хөөрэлдэдэг байха ябадал бэхижүүлгэдэ алба хэнэ гээд Европодо аюулгүй байдалай ба харилсаа холбооной түлөө Венгриин национальна комитедэй президиумэй мэдүүлгэ дотор хэлэгдэнэ. Эб найрамдалай совет программа хадаа Хельсинкидэ эхи табигдаһан хэрэгые үргэлжэлүүлхэ, тэрэшэлэн Мадридтахи уулзалгые амжалтатайгаар түгэсхэхэ, Европодо шахардуу байдалые һуларуулха ба буу зэбсэг хураан абаха талаар конференци зарлаха тухай тэндэ шиидхэбэри абаха арга боломжо олгоно.

УРДЫНГАА МИЛИТАРИС ХАРАА ШУГАМААР

Хойто-Атлантикын сэрэгэй бүлэглэлдэ ородог 15 ороной гадаадын хэрэгүүдэй министрнүүдэй хабаадалгатайгаар НАТО-гай соведэй сесси үнгэрһэн неделидэ Римдэ хоёр үдэрэй туршада США-гай хамжагшадтаа баалалта хэхэ һэдэлгэ доро үнгэргэгдэбэ. Энэ удаа НАТО-гай политическэ дээдэ органай хабарай сесси хэдэхэн хоноод Брюссельдэ нээгдэхээ байһан оборонын министрнүүдэй заседаниин урда тээ үнгэргэгдэбэ. Политическэ байдал шэнжэлдэг олохон хүнүүдэй һанамжын ёһоор, энэ ушар хадаа сэрэгэй хүсые ехэдхэхэ, дайнда бэлэдзэлгые үргэдхэхэ талаар Пентагоной ба НАТО-гай хүтэлбэрилэгшэдэй зохёожо байһан түсэбүүдые дипломатическа аргаар халхалха гэһэн һэдэлгэ болоно. НАТО-гай сэрэгэй министрнүүд Брюссельдэ суглархадаа, бүхөөр хаагдаһан үүдэнэй саана энэ асуудал шиидхэхые оролдохо байна.

Римдэ үнгэргэгдэһэн сессиин түгэсхэлэй коммюнике дотор НАТО-гай бүхы политикын үндэһэ һуури болодог заншалта милитарис шалтагаанууд харагдана. Тодорхойлон хэлэбэл, нэн түрүүн Баруун Европын хэдэ хэдэн гүрэнүүдэй газар дээрэ дунда зэргын зайда табигдаха американ ядерна шэнэ ракетэнүүдые тараан тодхохо, «түргэн добтолгын хүсэнүүдые» байгуулха аргаар сэрэгэй бүлэглэлэй ябуулгануудые үргэдхэхэ, Испаниие НАТО-да оруулха һэдэлгэ болоно.

Сесси дээрэ зүбшэгдэһэн гол асуудал гэхэдэ, баруун ба зүүн зүгэй оронуудай хоорондохи харилсаанууд болоно. Энээниие юугээр тайлбарилтайб гэхэдэ, шахардуу байдалые һуларуулга хүгжөөн үргэдхэхын түлөө, буу зэбсэг хороохо тухай хөөрэлдөө һэргээхын түлөө, ядерна дайе зайсуулхын түлөө хүдэлөөн Баруун Европодо улам үргэдэжэ байна. Иимэ ушар байдалые хараада абан, США-гай гүрэнэй секретарь А. Хейг «һамааруулха арга» хэрэглээ. «ОСВ-гэй хаба соо сэрэгэй ябуулгануудай хэгдэмээр газарнуудтахи ядерна хүсэнүүдые хиналта доро абаха тухай хөөрэлдөө Советскэ Союзтай жэлэй эсэс багта США-гай хэхэ хүсэл» тухай мэдүүлгэ сесси дээрэ тэрэ хэһэн байна. Гэбэшье США-гай гүрэнэй секретариин хэлэһэн үгэнүүдэй хэтэрмэ юрэнхы байһан ушар, тэрэшэлэн совет-американ хөөрэлдөө һэргээхэ ябадалые үнжэгайрүүлгада зорюулагдаһан элдэб шашалгань олонхидой һөөл зобооно. «США-гай өөрэлдөө хэхээр бэлэн» тухай шашалдаан хадаа имагтал буу зэбсэг ехээр гаргаха тухай НАТО-гай шиидхэбэринүүдые аршалан хамгаалгада зорюулагданхай»,— гээд Баруун Германиин «Унзере цайт» газетэ бэшэһэн байха юм. «Ядерна шэнэ буу зэбсэгүүдые тараан тодхолгодо эсэргүүсэжэ байһан өөһэдынгөө оронуудай олониитын һанаае заһахын тула Баруун Европын правительствануудай Советскэ Союзтай хөөрэлдөө хэжэ эхилхэ талаар США-һаа уялга абаха шухала болонхой» гээд Америкын «Нью-Йорк таймс» газетэ тэмдэглэнэ.

Эдэ бүгэдэ дээрэ үшөө юу нэмэлтэйб гэхэдэ, Европодо шэнэ ракетэнүүдые тараан тодхохо талаар моратори тогтоохо тухай совет дурадхалда Римдэ зарлагдаһан сесси бүтэмжэгүйгөөр харюусаба. Иигэжэ НАТО-гай соведэй ээлжээтэ сесси Хойто-Атлантикын сэрэгэй бүлэглэлэй урдынгаа милитарис хараа шугамда үнэн сэхэ байһаниие үшөө дахин элирхэйлэн харуулба.

АРСАЛДААНУУД ХУУШААРААЛ ҮЛЭБЭ

Японой премьер-министр Д. Судзуки США-гай президент Р. Рейган ба американ бусад хүтэлбэрилэгшэдтэй Вашингтондо үнгэрһэн неделидэ хөөрэлдөө хэжэ дүүргэбэ. Эндэ Японой сэрэгэй политика ба сэрэгэй-стратегическэ асуудалнуудые зүбшэн хэлсэлгэдэ хоёр тала гол анхаралаа хандуулба. Мэдээжэ байһанай ёһоор, Вашингтон зэбсэгтэ хүсэнүүдые, сэрэгэй гаргашада һомололгые улам ехэ болгохо эрилтэ Токиодо хээ. Азида, Номгон океанай районд эзэрхэг түрэмхэй холын хараата түсэб бэелүүлхэ хэрэгтэ США өөрынгөө Алас Дурнын хамжагшадэ онсо анхарал хандуулна.

«Совет сэрэгэй аюул» гэдэг худал хуурмаг идхалгые шалтаг болгон, Японой хүтэлбэрилэгшэд иимэ баалалташьегүйгөөр оронойнгоо сэрэгэй хүсые шууд түргөөр ехэдхэжэ байна. Жэшээнь, энэ жэлэй бюджедээр сэрэгэй гаргашада 2,4 триллион иен һомологдоо гэхэ гү, али урда жэлэйхиһээнь 7,6 процентээр ехэ болоно. Америкын Эй-би-си гэжэ телекомпаниин асуудалда харюусаха зуураа, Судзуки һүүлэй жэлнүүдтэ Японой сэрэгэй гаргашануудай ургалта НАТО-гай оронуудайхиһаа хоерпоо дээшэ дахинаар ехэ болоо гэжэ мэдэрпэн байна. Вашингтоной заабариһаа хадууралтагүйгөөр ябаһан Япон США-гай сэрэгэй холын хараата түсэбүүдые бэелүүлгэдэ улам эдэбхитэйгээр оролсоно. «Акахата» газетын мэдээсэлэнэй ёһоор, правительствань «Дүтын Зүүн зүгые хамгаалгада» Японой хабаадалсаха тухай асуудал шэнжэлжэ байна. Пентагоной олон тоото баазануудта байрлаха газар тэрэ үгэнэ, американ сэрэгэй объектнүүдэй хэрэглэмжэ хангалгада жэл бүри туйлай ехэ мүнгэ зөөри гаргашална.

Вашингтондо үнгэргэгдэһэн хөөрэлдөөнэй харуулһанай ёһоор, өөрынгөө балмад хараа зорилго бэелүүлгэдэ Японой мүнгэ зөөри улам ехээр һомолдог байхыень США оролдоо. Мүнөө Алас Дурна зүгтэ американ армиин бэелүүлжэ байһан зорилгонуудай зарим нэгыеншье Японой зэбсэгтэ хүсэнүүдтэ даалгахаһаа Пентагон арсанагүй. Тодорхойлон хэлэбэл, Японой зэбсэгтэ хүсэнүүдэй ябуулгануудай Номгон океанай уудам дайдада нүлөөтэй байхые США туйлахые оролдоно.

Милитарис эдэ уряанууыень халан абахаар бэлэн байһанаа мэдүүлхэ зуураа, Вашингтоной табижа байһан эрилтын хэмжээнэй зэргээр Токио сэрэгэйнгээ бюджедые дээшэлүүлхээ балай яаранагүй. Ушарынь гэхэдэ, Японой правительство экономическа ба финансова бэрхэшээлнүүдтээ шалтаг барина, сэрэгэй гаргашые хэтэрмэ ехэ болгохо хэрэгтэ һунгагшадай дурагүйтэлгэһөө айна. Үшөө тиихэдэ США-тай сэрэгэй союз саашадань бэхижүүлгэдэ Японой олониитын эсэргүү үргэн тэмсэлые Токио хараада абаха баатай болоно.

Энээнһээ гадна Японие сэрэгэй хүсэ ехэтэй гүрэн болгохо арга боломжонуудай Зүүн Урда Азиин оронуудта оройдоошье дэмжэгдэхэгүй байһаниие Токиодо һайн мэдэдэг гээшэ. Дэлхэйн хоёрдохи дайнай жэлнүүдтэ япон эзэмдэгшэдэй хэһэн харата муухай ябуулгануудые эндэхи арадууд мартаагүй ха юм.

Вашингтондо үнгэргэгдэһэн хөөрэлдөөн дээрэ хоёр ороной хоорондо һүүлэй үедэ ехээр хурсадапан худалдаа наймаанай ба экономическа арсалдаануудта горитойхон анхарал хандуулагдаа.

Хөөрэлдөөнэй дүнгүүдые бүхыдэнь абажа харахада, капиталис хоёр томо гүрэнэй хүтэлбэрилэгшэд гол шухала асуудалнуудаар бии байһан горитой арсалдаануудые шиидхэжэ шадабагүй. Америкын «Ю. С. ньюс энд уорлд рипорт» журналай һанамжын ёһоор, «бии байһан ехэ зүришэлдөөнүүд американо-япон союзда саашадаашье амар заяа олгохогүй» байна.

Ю. ЛОПАТИН,
В. ВОЛКОВ,
С. КАШИРОВ.
(ТАСС).

ТАСС АПН хилын саанаһаа

ТАСС-ай МЭДҮҮЛГЭ ТУХАЙ ГАДААДЫН ХЭБЛЭЛЭЙ МЭДЭЭСЭЛНҮҮД

НАТО-гай соведэй Римдэхи сессиин дүнгүүд тушаа ТАСС-ай мэдүүлгые тодорхойгоор тайлбарилһан мэдээсэлнүүд бүхы дэлхэйн мэдээсэлэй агентствэнүүдээр Москваһаа дамжуулагдаа. Гадаадын хэблэл энэ документые үргэнөөр шэнжэлхэ зуураа буу зэбсэгүүдые үрдилдэн түхеэрхэ ябадал эмхидхэлгын асуудалаар США-гай, тэрэнэй Баруун Европодохи союзнигуудай баримталдаг харата хараа бодолые шүүмжэлһэн удхадань онсо анхарал хандуулна.

БУДАПЕШТ. Энэ бүлэглэлэй эзэрхэг түрэмхэй удха шэнжые НАТО-гай соведэй Римдэхи сессиин дахинаа элирхэйлхэдэнь, буу зэбсэгүүдые саашадаа бүри олоор түхеэрхэ гэжэ Вашингтоной заабаряар эрмэлзэдэг байхадань, харин Советскэ Союз адли аюулгүй байдал хангаха гол ёһо сахиһанай үндэһөөр, даб дээрэ ямаршье эрилтэнүүдые табингүй, мүнөө сагай шухала асуудалнуудаар хөөрэлдөөнүүдые хэхые дурадхана, — гэжэ Венгриин «Непсабадшаг» тэмдэглэнэ.

ВАШИНГТОН. Буу зэбсэгүүдые үрдилдэн түхеэрхэ ябадал хизаарлаха асуудалнуудта НАТО-гай хандасые нюур сахиһан ябуулга гээд Советскэ Союзда тоолоно. НАТО-гай иимэ хараа бодолынь дурсагдаһан асуудал шиидхэхэ таарамжатай үндэһэ һууриие һанадаана гэжэ СССР-тэ тоолоно гэжэ Америкын **«Вашингтон пост»** тусхайлна.

ПАРИЖ. Европодохи дундуур зайда хэрэглэгдэхэ ядерна зэбсэгүүдые хизаарлаха ба хороохо тушаа хөөрэлдөө һэргээхээр Вашингтоной хэр бэлэн байһан тухайда Советскэ Союз үндэһэ баримтатайгаар һэжэглэнэ гэжэ Парижай хэблэл бэшэнэ.

БОНН. Хөөрэлдөө хэхээр Баруун оронуудай хэр эрмэлзэдэг тушаа Советскэ Союз ехээр һэжэглэдэг байһанаа элирхэйлээ,— гэжэ Баруун Германиин ДПА агентство Москваһаа мэдээсэбэ. Баруун-европынхид Вашингтоной баадхаһан стратегическэ хараа бодолые даган баримталдаг байһанаа элирхэйлэн харуулаа, — гээд эндэ тоолоно. **«Зюддойче Цайтунг»** газетэ иигэжэ бэшэнэ: ТАСС агентство Римдэхи сессиин дүнгүүдые сэгнэхэдээ, НАТО-гай харата ябуулгые элишэлнэ. Тиибэшье, энэнь баруун тээхи оронуудтай хөөрэлдөө хэхые СССР шухалада тоолоногүй гэһэн удхатай бэшэ байна.

ДЕЛИ. Индиин **«Пэтриот»** газетын тэмдэглэһэнэй ёһоор, НАТО-гай сессиин дүнгүүд уласхоорондын олониитые мэхэлэн тээлмэрдүүлхэ, США-гай ба энэ эзэрхэг түрэмхэй бүлэглэлэй дай жүрөөдэг түсэбүүдые буруушааһан олон оронуудтахи тэмсэлэй хүсые буурууулха гэһэн һэдэлгэ болоно гэжэ Советскэ Союз тон зүбөөр тоолон сэгнэнэ. Хойто-атлантическа бүлэглэлэй стратегүүд мүнөө сагай гүбэртэй асуудалнуудые шиидхэлгэдэ али бүхы һаад тойдо татана, Советскэ Союзай дурадхалан амгалан ёһололой шухала үүсхэлнүүдые хэрэгсээнгүй, уласхоорондын шахардуу байдал һүжэрөөнэ, ядерна зэбсэгүүдые үрдилдэн түхеэрхэ ябадал аюултайгаар һүжэрөөжэ байна,— гэжэ «Пэтриот» бэшэнэ.

ОЛОНИИТЫН ХАБААДАХА ХЭРЭГ

ХҮН БА ХУУЛИ

«Гурим заршам сахиха талаар хүдэлмэрине һайжаруулха ба хуули эбдэлгэтэй хэгдэдэг тэмсэлые шангадхаха тухай» КПСС-эй ЦК-гай мэдээжэ тогтоол дотор ажалшадые хуули гурим сахидаг байхаар хүмүүжүүлхэ асуудалда горитой анхарал хандуулагдаһан байна. Тиихэдэ үнгэрэгшэ жэлэй апрель һарада абтаһан партиин ЦК-гай «Үзэл сурталай, политическэ-хүмүүжүүлгын хүдэлмэрине саашадань һайжаруулха тухай» тогтоол олониитын дунда хуули заршам сахиха талаар хүдэлмэри ябуулха хэрэгтэ мүн лэ ехэ удха шанартай. Юуб гэхэдэ, ажалшадые коммунис үзэл бодолтойгоор, социалис хуулиие нарипаар сахидаг, гүрэнэй зөөридэ гамтайгаар, эзэн һоор хандадаг байхаар хүмүүжүүлхэ асуудалнуудта түс тогтоол дотор онсо анхарал хандуулагдана. Гүрэнэй зөөри үрихэ, үбэршэлхэ, тэрээндэ эзэн бусаар хандаха, архидаха, хулиган ааша гаргаха, ажалай журам эбдэхэ ябадалтай эрид тэмсэхэ эрилтэ партийна, совет, захиргаанай организациинуудай, ажалша коллективүүдэй урда табигдана. Эдэ дутагдалнуудтай тэмсэхын тула аман үгын, мүн хуулиин шанга хүсые хэрэглэхэ шухала.

Ажалшадые хуули гурим сахидаг байхаар хүмүүжүүлхэ хүдэлмэрине үзэл сурталай хүдэлмэриин шухала нэгэ хубинь гэжэ тоолодог республикымнай захиргаанай органуудан хүдэлмэрилэгшэд энэ талаар зарим тэды хэмжээ ябуулгануудые бэелүүлжэ байнхай. Һүүлэй жэлнүүдтэ хуули заршам тухай ганса лекцинүүдые уншаад хизаарладаг бэшэ, соёлой байшангууд болон клубуудта тематическа үдэшэнүүдые, асуудал, харюунуудай үдэшэнүүдые үнгэргэдэг болоо. Республикын олон һургуулинуудта «Хүн ба хуули», «Милициин эдир туһалагшад» гэхэ мэтэшэлэн кружогууд эмхидхэгдэнэ. Мүн хуули сахиха асуудалаар хэблэлдэ бэшэгүүд олоор толилогдодог болоо. «Хүн ба хуули» гэһэн телевизионно журнал ажалшадай дунда хүндэтэй болонхой.

Хуули заршам тушаа эрдэм мэдэсэ тараадаг арадай университедүүд ажалшадые хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ ехэ үүргэ дүүргэнэ. Юстициин министерство эдэ университедүүдтэ үнгэргэгдэһэн хэшээлнүүдые жэл бүри шэнжэлжэ байдаг юм. Нёдондо арадай университедүүдтэ 1 мянга гаран хүн һуража гараа.

КПСС-эй райкомуудай дэргэдэ байгуулагдаһан методическа соведүүд хүдэлмэрөө һайнаар эмхидхэдэг болоо. Тэдэ соведүүдэй заседаниинууд дээрэ «Предприятинууд болон организацинуудта ябуулагдадаг хүмүүжүүлгын хүдэлмэриин бодото байдал тухай», «Арадай университедүүдэй хүдэлмэри тухай» гэхэ мэтэ асуудалнууд зүбшэн хэлсэгдэнэ.

Һурагшадые хуули заршам сахидаг байхаар хүмүүжүүлхэ асуудалда горитой анхарал хандуулагдана. Гэгээрэлэй министерствын, түсхай мэргэжэл олгодог һуралсалай управлениин хүдэлмэрилэгшэдтэй хамта хуули ба эрхэ заадаг багшанарай хэшээлнүүдтэ байлсадаг, тэдэнэртэй семинарнуудые үнгэргэдэг байнабди.

Ажалша коллективүүдтэ архидаха, хулиган ааша гаргаха, ажалай журам эбдэхэ ябадалнуудта шанга харюу үгтэхэ зэргэтэй. Ушарынь ажалша коллективүүдтэ эмхидхэлэй, ажахын, үзэл сурталай хүдэлмэриин бата нэгэдэл хангагдаһан байбал, ажалай бүтээсэ, үйлэдбэриин ашаг үрэ дээшэлдэг, ажалай журам һайжардаг, кадрнуудай хүдэлмэриһөө гаража ошохо ушар үсөөрдэг гээшэ. Захиргаанай зургаануудай хүдэлмэрилэгшэд хуули, гурим заршам сахиха тушаа асуудалаар жэл бүри 10 мянга гаран лекци уншадаг байна.

Гэхэтэй хамта КПСС-эй ЦК-гай тогтоолнууд дотор дурдагдаһан дутагдалнууд манайда үшөө бии гээд мэдэрээ. Жэшээнь, Мухар-Шэбэрэй, Сэлэнгын, Хэжэнгын, Түнхэнэй, Кабанскын, Прибайкалиин, Захааминай районуудта, Улаан-Үдын хэдэ хэдэн предприятинуудта совет хуули тухай ойлгууламжын хүдэлмэри һулаар ябуулагдана.

Сүүдэй, прокуратурын, милициин хүдэлмэрилэгшэд заримдаа һургуулинууд болон түсхай мэргэжэл олгодог училищинуудай хүдэлмэрилэгшэдтэ зүбшэл заабаринуудые хүсэд үгэнэгүй.

С. МАШКИН,
юстициин министрэй орлогшо.

ХҮБҮҮМНАЙ СЭРЭГЭЙ АЛБАНДА

«ЭХЭ ОРОНДОО АЛБА ХЭНЭБ!»

Һура бороотой, норгон сахаар шэдэлһэн һэрюубтэр хоноһон һүниин һалхин нэбтэ үлеэнэ.

— Даарахадаа болохобди. Байра дээрээ миин байнгүй, хүдэлжэ байгаад ажалаа хэхэ хэрэгтэй, — гэжэ механик-жолоошон Федор Трифонов нүхэдтөө хэлэнэ.

Сагай ударилай ямаршье үедэ һуралсалайнгаа хэшээлнүүдые таһалдуулангүй ябажа үзэһэн хүнэй зүбшэл заабари һая алба хэхээ ерэһэн сэрэгшэдтэ хэзээдэшье зүйтэй байдаг гээшэ. Отделениин командир, сержант Георгий Тихонов окоп уруу һүрэжэ буугаад:

— Дайшалхы даабаряа һайнаар дүүргэхэ ёһотойбди. Һайнаар эхилээбди, иимээр лэ үргэлжэлүүлэе, — гээд хэлэбэ.

Нэрээшье түсхай дохёогой үгтэхэдэ, отделениин сэрэгшэд түргэн саг соо хубсаһа хунараа үмдэһэн, буу, противогазаа абанхайнууд булта жагсаалда зогсожо үрдеэ. Тиин заагдаһан газартаа болзорһоо урид хүрэжэ ерээ. Нэн түрүүлэн механик-жолоошон Трифонов бронетранспортертоо һуужа, сэрэгшэдые «байлдаанай» болохо поли тээшэ абеашаһан байба. Зүгеер эндэ «дайсанда» бэеэ мэдүүлэнгүй, тэрэнэй урдаһаа саг деры добтолхо гээшэ сэрэгшэ бүхэнэй нангин уялга ха юм.

Взводэй командир сержант Тихоновэй отделенидэ тагнуулда гаража, «дайсанай» хаана шэбээлээд хэбтэһые тодоруулха даабари үгэжэрхибэ. Иимэ хүндэтэй, хариуусалгатай даабари абаһан Тихонов яагаад энэ даабаряа дүүргэхэ тухайдаа ухаатаа гүйлгэбэ. Юуб гэхэдэ, горхоной саада эрьедэ гарахын тула наагуурнь нэмжыһэн талаар ябажа гараха хэрэгтэй. Тэрэ бронетранспортерээ жалга соо нюугаад, өөһэдөө тэрэ тэгэ дээгүүр мүлхихэ баатай болобо. Мүлхижэ ябаха зуураһаа Тихонов картаа хаража, маршрудаа тодорхойлно. Хүрэхэ газартаа дүтэлбэ хэбэртэй. Сахан дээрэ һаяхан үнгэрһэн техникын мүр сараа... Энээн тухайгаа сержант радиогоор командиртаа дуулгахадань, тэрэнь «дайсаниие» мүрдэгты» гэһэн захиралта үгэбэ.

Энээхэн үедэ сержант бэеэ хоргодуулаад байһан бронетранспортерой жолоошондо «Урагшаа!» гэһэн дохёо үгэжэрхибэ.

Хурдан, түргэн техникэ урагшаа шуумайжа, «дайсантай» тулалдаан эхилбэ. Бэеэ нюугаад хэбтэһэн «дайсан» бронетранспортерой мотоорой хүнхинэхые дуулаһан байгаа ха юм. Эндэ сержант Тихоновэй сэрэгшэд, бронетранспортерой хүрэжэ ерэтэр, «дайсанай» гол хүсые усадхажа үрдиһэн байна.

— Хэдэхэн минута болоод, «дайсанай» шэбээлээд байһан пунктда добтолхобди. Бэеэ зэһээд, бэлэн байгты!

Эртэ үглөөгүүр улаан ракетэ агаарта дэгдэжэ, «Урагшаа, добтолгодо!» гэһэн үнинэй хүлеэгдэһэн захиралта үгтэбэл даа.

Дайсанай шэбээлээд байһан пункт—нюуса газарта сэрэгшэд шадамар бэрхээр добтолжо, удаань бронетранспортер, танкнууд добтолгодо ороо.

— Нүхэр сержант, танай отделени даабаряа эрхим сэгнэлтэтэйгээр дүүргэбэ. Даабариияа эрхимээр дүүргэһэндэтнай баярые хүргэнэб! — гээд командирайнгаа хэлэхэдэ:

—Эхэ орондоо алба хэнэб!— гээд сержант Тихонов тоб байса харюусаа һэн.

Комсомол хүбүүн Георгий Тихонов сэрэгэй албанда мордохынгоо урда тээ Улаан-Үдын районой Надеино тосхоной дунда һургуули дүүргээ юм. Тиихэдээ спорттой ханилжа, урилдаан ба үндэрые харайлгаар спортын разрядтай болоһон юм. Иигэжэ сэрэгэй албанда эртээнһээ бэеэ бэлэдһэн нютагаймнай хүбүүн уялгата албаяа нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэжэ ябана.

А. ГОРЯЧИЙ.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуухэ дайнда совет арадай илаһаарнь 36 жэлэй ойн һайндэр манай Буряад орондо «Амар мэндэ, Илалта!» гэһэн уряа доро, баяр ёһолодой оршон байдалда үнгэрбэ.

Улаан-Үдын гурбан райондо дайнай ветерануудай жагсаал майн 8-да болоһон байна. Тэрэнэй һүүлээр, майн 9-нэй Илалтын үдэр гурбан районой ветерануудай хамтын жагсаал болоо. Жагсаал-митингдэ дайнай ветерануудай суглуулагдамал колонннонууд эмхидхэгдэжэ, духовой оркестрэй һүрөөтэй хүгжэм доро городой үйлсэнүүдээр ябаа. Тиихэдэ Улаан-Үдын сэсэрлиг соо дайнай ветерануудай аллейдэ митингдэ хабаадагшад модонуудые һуулгаа. Энэ үдэр һайндэрэйхеэр, соггой хүхюунээр үнгэрөө.

МАГТААЛТАЙ БАГША

В. Р. Котовщикова Түнхэнэй районой Зүүн-Мурэн нютагта 1911 ондо түрэһэн юм. Тэрэ 1966 ондо Д. Банзаровай нэрэмжэтэ багшанарай институт дүүргээд, Хэрэнэй дунда һургуулида ахалагша пионервожатаар хүдэлжэ эхилһэн намтартай. Хоёр жэл ажаллаад байхадань, тэрэниие ВЛКСМ-эй райкомой һуралсалай таһагые даагшаар табиһан байна. Тэндэ зургаан жэлэй турша хүдэлмэрилхэдөө, Валентина Романовна өөрынгөө урагшаа эрмэлзэлые, баян сэдьхэлые харуулжа шадаа һэн. Удаань тэрэ Хэрэнэй дунда һургуулида биологи болон хими заадаг болобо.

1974 онһоо В. Р. Котовщикова Хэрэнэй дунда һургуулиин һурагшадай бригадые хүтэлбэрилжэ эхилбэ. Түс бригадын 60 гаран гэшүүд 18 гектар газарта кукурузэ тарижа, 650 центнер ургаса хуряажа абаһан бэлэй. Хойто жэлдэ тариагын талмай 30 гектар хүрэтэр ехэ болгогдожо, гектар бүриһөө мүн лэ 650 центнер кукурузэ хуряагдажа, Саланай совхоздо тушаагдаһан шуу. Һайн ургаса хуряаһан һурагшадай бригадада 10 мянган түхэриг мүнгэ олоһон байна. Мүн ВДНХ-гай Хүндэлэлэй грамота ба гурбадахи шанда (300 түхэриг) хүртэһэн байгаа.

1975 ондо Хэрэнэй дунда һургуулиин 50 жэлэй ойе тэмдэглэбэ. Тиихэдэ В. Р. Котовщикова партиин райкомой Хүндэлэлэй грамотаар шагнагдаһан байгаа.

1975 ондо В. Р. Котовщикова Прибайкальска район эльгээгдээ һэн. Шэнэ газарта Валентина Романовна интернат һургуулида хүмүүжүүлэгшээр хүдэлжэ эхилбэ. Удаань биологи болон хими заажа эхилээд, һуралсалай эрилтые сүм хангахаар кабинет түхеэрһэн байна.

Валентина Романовна — баян дүршэлтэй багша. Тэрэнэй хэшээлнүүд эрхим гэжэ тоологдодог. Гэхэтэй хамта нийтын хүдэлмэридэ угаа оролдосотойгоор хабаададаг. Холын гүүртэ, фермэнүүдтэ ошожо, малшадта лекцинүүдые уншадаг. Өөрынгөө багша В. Р. Котовщикова тухай һурагшад, «Пионерская правда» газетэдэ бэшэһэн байгаа. Газетэ иимэ харюу эльгээһэн байна: «Хүндэтэ һурагшад! Танай бэшэгые ехэ сонирхон уншаабди. Танай һургуулида иимэ ажалша бэрхэ багшын хүдэлжэ байһанда баясанабди. Багшынгаа аша оролдолгые сүм харюулхые оролдогты. Өөһэдынгөө аха нүхэдһөө жэшээ абан һайнаар һурагты, ажаллагты!».

П. ХАЛТАНОВ.

СПОРТ — СПОРТ

ОЛОНИИЕ ХАБААДУУЛХА

Дүрэ буляалдалгын барилдаагаар «Труд» бүлгэмэй областной соведэй түрүү һуури эзэлхын түлөө нэмэл мүрысөөн үнгэргэгдэбэ.

Спортын бүхы шахуу бүлгэмүүд болон клубуудай барилдаашад энээндэ хабаадаһан байгаа. Ушарынь юуб гэхэдэ, республикын барилдаанай федерациин шиидхэбэреэр һүүлэй жэлнүүдтэ иимэ мүрысөөнүүд заншалта болонхой. Теэд юундэшьеб «Трудовые резервы» бүлгэмэй түлөөлэгшэдөө энэ мүрысөөндэ табяагүй байһаниинь халагламаар.

Шэгнүүр бүхэндэ шанга тэмсэл болобо. Н. Соктоев («Урожай»), Н. Дашиев («Динамо»), М. Танганов, Е. Семенов (хоюулаа «Трудһаа»), В. Шестаков, К. Дремов (хоюулаа «Динамаһаа»), В. Бумбошкин («Локомотив»), В. Иннокентьев (БГПИ). Е. Сабуров («Труд») гэгшэд «Труд» бүлгэмэй областной соведэй чемпионуудай нэрэ зэргэдэ хүртэһэн байха юм.

А. АМАГАЕВ,
мүрысөөнэй ахамад секретарь.

СПОРТ — СПОРТ — СПОРТ — СПОРТ — СПОРТ

РСФСР-эй чемпионат

Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ багшанарай институдай спортын шэнэ зал соо дүрэ буляалдалгын барилдаагаар РСФСР-эй түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөн болохонь. Энэ мүрысөөнэй майн 15-һаа 18 болотор үнгэргэгдэхэ юм.

1977 оной зун Буряадай АССР-эй 25 жэлэй ойн нэрэмжэтэ стадион дээрэ РСФСР-эй түрүү һуури эзэлхын түлөө болоһон түрүүшын мүрысөөн олондо һанагдана ёһотой. Тиихэдэ Эхэ оронаймнай эрхим бүхэнүүд Иван Ярыгин, Суслан Андиев, эхир хүбүүд Сергей, Анатолий Белоглазовууд манайда ерэхэдээ, хэды һайхан барилдаа харуулаа һэм бэ?

Буряадай АССР-эй суглуулагдамал командын гэшүүд эндэ эрхим дүн харуулаа һэн шуу. Мүнөө уласхоорондын классай спортын мастернууд болоһон бүхэнүүд Геннадий Манжуев, Олег Алексеев гэгшэд тиихэдэ РСФСР-эй чемпионууд болоһо, республикын дүрэ буляалдалгын барилдаанай түүхэдэ шэнэ хуудаһа нээһэн байгаа. Мүн залуушуулай дундаһаа дэлхэйн, эрэшүүл сооһоо Европын чемпионууд болоһон Борис Будаев, Олег Алексеев гэгшэдэй амжалта һайн һанана гээшэбди.

Байгша ондо Улаан-Үдэ хотодо дүрэ буляалдалгын барилдаагаар Россин Федерациин түрүү һуури эзэлхын түлөө болоһон мүрысөөнэй удаа—июнь һарада СССР-эй түрүү һуури эзэлхын түлөө ехэ мүрысөөн мүн лэ манайда болохоор хүлеэгдэнэ. Эндэл эрхим амжалта харуулһан бүхэнүүд лэ сентябрь һарада Югославида дэлхэйн түрүү һуури эзэлхын түлөө болохо мүрысөөндэ хабаадаха эрхэдэ хүртэхэ болоно гээшэ.

Буряадай АССР-эй командын гэшүүд мүнөө удаадахи Олимпиин наадануудта эдэбхитэйгээр бэлдэжэ эхилэнхэй. Командын эрхимэй эрхим гэгдэһэн бүхэнүүд О. Алексеев, Б. Будаев, М. Цыдыпов, А. Павлов, Б. Дашинамжилов гэгшэд спортдо шэнэ амжалта туйлахаар эрмэлзэнхэй. Мүн залуу бүхэнүүд Дашибальжиров, Пашинский, Бураев, Галсанов болон бусад спортын талаар урган хүмүүжэхэ һургаал заабари, һорилго ехэ нэтэрүүгээр гаража эхилээ. Сэхыень хэлэхэдэ, һаяар эхилхээ байгаа эдэ ехэ мүрысөөнүүд бүхэнүүдэймнай бэлиг шадабарияа дээшэлүүлхэдэ, һургуули гарахадань ехэ нүлөө һургаал болохо үгэхэ бэзэ гэжэ һанагдана. Иимэ амжалта туйлажа шадаха бүхы арга боломжо манайда байгуулагданхай юм. Мүнөө урда жэлнүүдтэ гаргагдадаг алдуу, эндүүнүүд дүүһан соггологдожо, командын гэшүүдэй бэеэ һорихо, бэлдэхэдэнь тренернүүдэй хараала абтаһан байна. Республикын мэдээжэ тренернүүд бүхэнүүдтэйгээ һуралса—һорилго гарахадаа, өөһэд өөһэдтөө тушаэглэн, харилсаа холбоотойгоор хүдэлмэреэ хэнэ.

С. КАЛМЫКОВ,

Манай зонодо наададаг «А» классай хоёрдохи бүлэгэй футболистнууд паял түрүүшынгээ уулзалгануудые үнгэргэжэ, бэлэдхэл һайнтай командануудынь очконуудаа суглуулжа захалба гээшэ.

ТҮРҮҮШЫН „ХАРААСГАЙНУУД“

Байгша оной наадануудта хамтадаа 17 команда наадаха болонхой. Энэмнай үнгэрэгшэ жэлэйхидэ орходоо үшөө табан команда манай зонодо наадахаар нэмэгдэн оруулагдаба. Эдэнэрнай хэд бэ гэхэдэ, урда жэлнүүдтэ Сибирь болон Алас-Дурна зүгэй зонодо эрхимээр наадажа гарахадаа, нэгэдэхи бүлэгтэ ороһон Свердловскын «Уралмаш», Омскын «Иртыш», мүн Пермиин «Звезда», Тюмениин «Факел», Нижний Тагилай «Уралец» командануд болоно. Мүнөө зонын футболистнуудай дунда хоёрдохи наадан үнгэргэгдэбэ. Уулзалгын дүн хаража үзэхэдэ, түрүүшын наада эндэ айлшаар ошоһон командын футболистнууд талмайн эзэдтэ орходоо һайн бэлэдхэлтэй. Һадамар өөрһэдшье наадажа шадаха байгаа. Жэшээнь, манай зонын үниһэй командануудай нэгэн—Ангарскын «Ангара» команда түрүүшынгээ уулзалгануудые үнгэрэгшэ жэлэй наадада зоно соогоо түрүүшын хоёр һуури эзэлһэн Барнаулай «Динамо», Рубцовскын «Торпедо» командануудтай үнгэргэхэдээ эдэнэр «Динамын» футболистнуудтай 0:0 тоотойгоор тэнсээ һаа, хоёрдохи уулзалгадаа «Торпедын» футболистнуудые 1:2 тоотойгоор илажа гараһан байна. Мүн «Иртышэй» футболистнууд хоёр уулзалга өөрынгөө стадион дээрэ үнгэргэхэдөө, Томскын «Манометр», Красноярскын «Автомобилист» командануудые түс тустань 2:0 тоотойгоор диилэжэ, 4 очкотой болобо.

Свердловскын «Уралмаш» команда Новокузнецкын «Запсибовецэй» футболистнуудтай тэдэнэй стадион дээрэ наадахадаа, талмайн эзэдтэй 1:1 тоотойгоор тэнсээ. Харин хоёрдохи наадаяа Новосибирскын «Чкаловец» командатай үнгэргэхэдөө, талмайн эзэдые 1:3 тоотойгоор шүүжэ, шухала очко өөртөө бэшүүлбэ. Бусад командануудһаа «Факел», «Запсибовецэй» футболистнууд гурбаад очкотой болобо. Мүнөөдөө нэжээд уулзалга үнгэргөөд ябаһан Владивостогой «Луч», Комсомольскын, Благовещенскын «Амур» командануд хоёр хоёр очкотой болоод ябана.

Ээлжээтэ—гурбадахи наадан зонын футболистнуудай дунда уржадэр эхилбэ. Энэ үдэр Сибирь болон Алас-Дурна зүгэй зонын арбан зургаан командын футболистнууд наадаа.

Манай корр.

ТОБШОХОНООР

△ Ессентуки шадар холын зайда урилдаагаар РСФСР-эй түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөн болоожо дүүрэбэ. Энэ мүрысөөндэ Россин Федерациин область, хизаар, автономито республикануудай гурбан зуугаад спортсмен хабаадалсаа. Манай республикын суглуулагдамал команда наймадахи һуури эзэлһэн байба. Спортсменүүд — зургаадахи интернат-һургуулиин һурагша Владимир Шевляков гурбан километрэй, Онохойн найман жэлэй һургуулиин Татьяна Гуринова мянган метрэй зайда наймадахи һуури эзэлээ.

△ Байгша оной майн 10-һаа Минск шадарай Радбичи тосхондо «Правда» газетын шангуудта хүртэхын түлөө урилдаан үнгэргэгдэхэ. Энэ урилдаанда манай республикын суглуулагдамал командын гэшүүд Геннадий Темников, Любовь Иванова, Владимир Шевляков, Татьяна Гуринова, бусад хабаадана.

Б. МИРОМАНОВ.

ШАМИЛЬ АББЯСОВ — ЕХЭ ЕРЭЭДҮЙТЭЙ ХАРАЙГША

Хүнгэн атлетикээр Европын түрүү һуури эзэлхын түлөө үбэлэй мүрысөөн Франциин Гренобль хотодо болоо һэн. Зал соо гурбан алхасаар харайхадаа, Шамиль Аббясов, 17,30 метр үрэ дүн туйлажа, дэлхэйн рекорд тогтообо. Энэнь хүнгэн атлетикын спортдо дуратайшуулда огто хүлеэгдээгүй байшоо. Ушарынь юуб гэхэдэ, тэрэ үсөөхэн хүндэ мэдээжэ байгаа бшуу. Имагтал утые харайхадаа, амжалта туйлажа болохо гэжэ тренернүүд этигэн найдадаг һэн.

СССР-эй габьяата тренернүүд Витольд Креер болон Игорь Тер-Ованесянһаа бэлигтэй бэрхэ атлет тухай баримта мэдээнүүдые абабаб. Хэзээ нэгэтэ эдэнэр хоюулаа хэдэн Олимпиадада хабаадаһан намтартай. Туд бүридөө 2—2 бронзо медальтай: 1956 болон 1960 онуудта гурбан алхасаар харайхадаа, В. Креер иимэ амжалта туйлаа һэн. 1960 болон 1964 онуудта Тер-Ованесян утые харайлгаар иимэ үрэ дүн туйлаһан байгаа. Мүнөө эдэнэр ороной суглуулагдамал командада харайгшадые һурган һорино.

— 1976 ондо Аббясовта түрүүшынхээ анхаралаа хандуулаа һэм, — гэжэ тренер хөөрэнэ. —Спортын дүй дүршэлтэй багша гэжэ олоной дунда тоологдодог Фрунзе хотын тренер Лев Эльтер манай дурадхалаар тэрээндэ анхаралаа табиха ушаргай болоо һэн. Гурбан алхасаар харайхадаа, оройдоол 14,98 метрэй үрэ дүн харуулаашье һаа, Шамиль абаһаар лэ дүрыемни татаа һэн. Хэрбээ 1980 оной Олимпиада тухай боломжолбол, хаба шадалаа утые харайлгада туршахыень Аббясовта, тэрэнэй тренертэ дурадхаа бэлэйб. Ушарынь гэхэдэ, гурбан алхасаар харайлгада манайда бэлигтэй бэрхэ олон спортсменүүд бии. Тиимэһээ суглуулагдамал командын бүридэлдэ оруулагдаха гээшэ хүшэр хүндэ байгаа.

Нёдондо Аббясов 7,97 метртэ харайжа, оронoй чемпион болоо һэн. Гэбэшье Олимпиадын һүүлээр энэ амжалта туйлаһан байгаа. Гурбан алхасаар харайха тухай хэлэхэ болоо һаа, Фрунзиин спортсмен 16,51 метр дүнтэйгөөр аяар 15-дахи һуури эзэлээ һэн. Сэхыень хэлэхэдэ, энэ жэлэй январь һарада 16,92 метртэ харайжа, Гренобль ошохо эрхэ олоһон байгаа.

Аббясовай эгээл һайн шэнжэ шанарнуудые, тэрэнэй алдуу дутуунуудые заажа үгэхыень Креерые гуйбаб.

— Аббясов айхабтар хүнгэн солбон юм, — гэжэ тренер тэмдэглээ. — Энэ спортсмен хэдынэйшье сагта үндэр дүн туйлажа шадаха. Дутуу дундануудынь гэнэ гүт? Гүйдэлынь һуланиаг, бушуу түргэн бэшэ байна.

— Тиимэ даа, тиимэ, — гэжэ Игорь Тер-Ованесян нүхэрөө дэмжэнэ. 100 метрые Шамиль 10,8 секунда соо гаталдаг. Энэнь тоншье хангалтагүй.

Аббясов байра дээрэһээ 3,50 метртэ (Игорь өөрөө 3,20 метртэ харайдаг байһан) харайдаг юм, 2,10 метр үндэрые харайдаг. Түсхай бэлэдхэлгүйгөөр иимэ үрэ дүн туйладаг байгаа бшуу.

Шамиль Аббясов апрелиин 16-да 24-тэй болобо. Тэрэ Киргизэй Араван тосхондо түрэһэн, хожомынь түрэлхидтээ хамта Фрунзе ошоо һэн. Политехническэ институдай механическа факультедэй 4-дэхи курсда һурадаг.

Фрунзе хото манай оронoй спортивна карта дээрэ хүнгэн атлетикээр шалаа ехэ түб болоожо байнхай. 4х400 метрэй эстафетэ дамжуулгатай урилдаанда Николай Чернецкий Москвагай Олимпиадын чемпион болоо. Сатымкул Джуманазаров марафоной урилдаанда бронзо медаляар шагнагдаа һэн. Татьяна Калпакова утые харайлгаар олимпийскэ чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртэбэ.

Шамиль Аббясов 185 сантиметр үндэртэй, 74 килограмм шэгнүүртэй. Хэрбээ 1984 оной Олимпиин наадануд тухай хэлэхэ болоо һаа, тэрэ ехэ ерээдүйтэй байна гэжэ Креер болон Тер-Ованесян тоолоно.

Алексей СРЕБНИЦКИЙ.
(АПН).

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда. КПСС-эй Центральна Комитедтэ, СССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ» — тогтоол. ТАСС-ай һүүлэй шэнэ һонин. «Хараалһанаа бэелүүлхэбди» мэдээсэлнүүд.

Хоёрдохи хуудаһанда. «Партийна организацинуудта» — мэдээсэлнүүдэй суглуулбари. Марксистско-ленинскэ һуралсал. «Залуушуулда дамжуулан үгэхэ» — Г. Митуповаи статья. «Мүнхэ дурасхаал» — К. Поповой статья.

Гурбадахи хуудаһанда. Уласхоорондын шэнжэлэл. «Локомотив» — «Луч» — 1:1 —футболой шэнжэлэл. Социалис оронуудта.

Дүрбэдэхи хуудаһанда. «Техническэ мэргэжэлэй училищинууд урина» — сонсохолнууд.

СЭЭХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Орбита. 8.55 — Дамжуулгын программа. 9.00—«Время». 9.40 — Үглөөнэй гимнастика. 10.05 — «Онтохондо айлшаар. «Старик Хоттабыч» — уран һайханай фильм. 11.45—«Киногоор аяншалагшадай клуб». 12.45 — Шэнэ һонин. 15.10—Дамжуулгын программа. 15.15 — Шэнэ һонин 15.35—Болгариин Арадай Республика СССР хоёрой хоорондохи хани барисаан ба харилсаа холбоон тухай Договорой ойдо. «Болгаряар» — кинопрограмма. 16.05 — «Ямар юумэндэ, хайшан гээд ПТУ-да һурагдаг бэ?». 16.35—«Мантай суг хэ, мандал адляар хэ, манһаа һайнаар хэ».

Улаан-Үдэ. 17.35— «Түрэһэн нютагтаа ажаһуунабди». Хяагтын районой Алтайн совхозой залуу малшад тухай хөөрөөн (дабталга). 18.05 — «Байгал»—дамжуулга (буряадаар).

Орбита. 18.45 — «Зураг бүхэндэ — наран!». 19.05 — «Түсэбтэ табан жэл ба коллектив». Научна зууршалгануудые үйлэдбэридэ түргөөр нэбтэрүүлхэ талаар Ленинградска оптико-механическа нэгэдэлэй дүй дүршэлһөө. 19.45—«Мүнөөдэр—түби дэлхэйдэ». 20.00, —Боксоор Европын чемпионат. Түгэсхэл. Финляндиһаа дамжуулга. 22.00—«Время». 22.35 — СССР-эй уласхоорондын хүгжэмэй фестивалиин түгэсхэлэй концерт. Забһартань —«Мүнөөдэр — түби дэлхэйдэ».

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Орбита. 12.55 — Дамжуулгын программа. 13.00 — «Шатарай һургуули». 13.30 — В. Гюго. Зохёохы ажалайнь хуудаһанууд. 14.30 — «Формула жизни» — баримтата фильм. 14.45—«Эртэ урда сагай [...] кусство» (1-2-дохи дамж[...]нууд). 15.45—«Преступлен[...] уран һайханай фильмын [...]хи сери.

Улаан-Үдэ. 17.00— [...] фильмнүүд.

Орбита. 17.35—«Олн[...] барилгануудай архитек[...] 18.15 — Румыниин Соц[...] Республикын арадай [...]ментнүүдэй оркестрэй ко[...]

Улаан-Үдэ. 18.45—Гал [...]мэр сахиха темээр бари[...] фильмүүд. 19.45 — Сом[...]нууд.

Орбита. 20.00 — [...]скэ Союзда алба хэнэб[...] —«Амгалан нойрсогты, [...]шуул!». «Лашарик» — [...] фильм. 21.15 — «Уласх[...]дын панорама». 22.00 — [...]мя». 22.35 — «Дом стр[...] —уран һайханай фильм[...]

УНШАГТЫ[...] һОНИРХОХО[...] БАЙХАТ[...]

МАРСЫН НЮУСАНУУ[...]

Нэгэл юумые ондо он[...] газарһаа табихада, Мар[...] нюрҕу дээрэ ондоо скорос[...] тойгоор унаха еротой байн[...] Жэшээнь, Фарсида гэжэ [...]дэр газарта татасын хүсэн [...] түбиин бусад районуудта о[...] ходоо таба дахин ехэ бай[...] гэжэ Львовско политехничес[...] институдай астрогеодези[...] мэргэжэлтэд тоолоно.

—Вулканай тэлэрэлгэлээ [...] болоһон шобхо оройтой [...] үндэр газар, магад, бүхы [...] рата юртэмсэдэ өөрсэ шух[...] байна, — гэжэ физико-мат[...] матикын эрдэмэй кандид[...] А. Церклевич хөөрэнэ. [...] Шэнжэлгэнүүдэй харуулһан[...] ёһоор, татасын хүсые дээ[...] лүүлдэг хатуу аномальна [...] рилдэлгэнүүд тэрэнэй гүн [...]да бии ха. Манай институ[...]та зохёогдоһон методик[...] туһаламжаар Марс дээрэ[...] татасын хүсэн тодорхойлогд[...] Эдэ бүгэдэ гравитацион[...] талмайн жэгдэ бэшэ байлан[...] гол шалтагаан болоно бш[...]

ДАЛАЙН ОЕОРЬОО[...]

Клайпедын штурман Ф. Р[...] кявичюсэй гэртэхи музей [...] сэр домог соо хэлэгдэдэг [...] най оеоргохи үзэсхэлэн һайх[...] газар шэнги юм. 20 жэл[...] турша соо тэрэ тамархаа[...] хэдэн мянган дүнгар-бүр[...] суглуулаа.

Хананүүдтань «хаанай [...]мэр малгайнууд» яларна. [...]дээн соогуур шара-ягаан [...]бад эрдэни урсана. Эдэ[...] хажуудa шаажан дүнгарну[...] табяатай. Самоа аралну[...] ооэрэ ажаһуугшад эдэние [...] шарһа мүнгэнэй оронда [...]рэглэдэг юм. Персидскэ [...] холоһоо асарагдаһан мүнгэн[...] суумхэдэл адлирхуу дүрсэ[...]жэгтэй һонин дүнгар-бүр[...] суглааргшадай анхарал та[...]на. Эртэ урда сагта тэрэ [...] хюуһан гэжэ тоологдодог [...] Мэнэ һаяхан Ф. Римкяви[...]сэй суглуулбарида өөрсэ ш[...]хаг зүйл — гурбан пүүд [...] нүүртэй маннан томо дүн[...] нэмэгдэбэ. Литвагай морнцу[...] Фиджи аралнуудһаа энэ бэл[...] щтурманда асарһан байна.

Коллекционерэй гэртэ [...]зон ходоодоо слон байдаг: [...]рагшад, студентнэр, эрдэм[...] океан далайнуудай нюусану[...]тай танилсахаяа ерэдэг.

ЗАГАҺАНАЙ АРЬҺААР ОЕГДОҺОН ДЭГЭЛ

«Загаһанай арһаар оёгд[...]һон дэгэл» гэһэн шог үгүүл[...] үнэхөөрөөшье бэелээ. Смол[...]скын музей-заповеднигта [...] бигдаһан юумэн энээниие г[...]шэлнэ. Энэ хадаа холын Х[...]то зүгэй бага арад үндэ[...]тэнэй түлөөлэгшэ эхэнэр [...] хубсаһан болоно. Тэрэнь [...]тан томо загаһанай суу[...]нуудһаа зуугаад жэлэй ур[...]тээ оёгдоһон дэгэл болоно.

Мүнөөнэй гоёмсог баcоо[...]шье энээниие дуратайгаар [...]дэхэл. Реглан хамсытай, [...]дэлөөшөө сагаан һуалл[...]ыбынь тон таарууганр э[...]оэнхэй. Хормой болон за[...] орын түгалай арһа[...] гоёожо оёгдонхой. Энгэр[...]ыгын арһаар гоёогдонхой. [...]ээнэй «болоньоол» адлир[...]юрэ бусын энэ «бүд» хү[...]хэн, уһа табидаггүй юм.

Юрэдөө, Хойто мүлһэ[...] океанай эрьеэ бороо ху[...]тайда гү, али загаһа [...]лэхэдээ, тэрэниие субын ор[...]до үмдэдэг байгаа хэбэр[...] Тэрэ оодон арһан дэгэ[...] дүтүүгүй дулаа бариса[...] Эгээл иимээ тэрэниие [...] урда сагта «загаһанай ар[...] оёгдоһон дэгэл» гэжэ н[...] оэгшье байжа болоо.

ЭРТЭ УРДЫН ОЛЬВИИН МҮНГЭН

Урда Буг болон Днепр [...]рэнүүдэй уулзуур дээрэхи [...]тэ урдын хото-гүрэнэй—О[...]видо худалдаа наймаанда [...]рэглэгдэдэг байһан хаша[...] мүнгэн олдобо. Тэрэ 2 м[...] гаран жэлэй турша соо [...] соо хэбтээ.

Шабар домбо соохоо ол[...]һон 70 шахуу миллиметр [...] метртэй зэд хашарһа мү[...] манай ээрын урда тээхи [...] зуун жэлдэ хабаатай ба[...] Нюур таладань эртэ урда[...]гай Грециин Деметра [...] эхэнэр бурханай дүрсэ э[...]данхай.

(ТАСС[...])

Редакторай орлог[...]
И. Р-Д. ОЧИРОВ[...]

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД: ИНДЕКС: 670000

г. УЛАН-УДЭ, ул. ЛЕНИНА, 35, редактор—2-54-54, приемная — 2-54-93, зам. редактора—2 68-08, зам. редактора—2-62-62, отв. секретарь — 2-50-52, секретариат—2-66-76, отделы: партийной жизни—2-60-91, пропаганды—2-56 23, промышленности и строительства—2-61-35, сельского хозяйства —2-64 36, 2-63-86, советского строительства и быта—2-69-58, культуры и школ—2-60-21, информации—2-34-05, перевод—2-54-93, писем и селькоров —2-67-81, корректорская—2-35-95, машинное бюро—2-57-63, фотолаборатория—2-33-61, отдел объявлений—2-65-54.

Республиканская типография Госу[...]ственного комитета Бурятской АССР [...] делам издательств полиграфии и к[...]ной торговли.
Н-00472. Заказ № 109. Индекс 5[...]